

ISSN 1899-2064

Dialogi Biblioteczne

**BIULETYN PEDAGOGICZNEJ BIBLIOTEKI WOJEWÓDZKIEJ
IM. JÓZEFA LOMPY W KATOWICACH**

2013, nr 2(12)

Śląskie.
Pozytywna energia

Adres redakcji: Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. J. Lompy
ul. kard. S. Wyszyńskiego 7
40-132 Katowice
tel. (32) 258-38-38

e-mail: **dialogi.biblioteczne@pbw.katowice.pl**

Internet: **www.pbw.katowice.pl**

Wydawca: Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
im. J. Lompy w Katowicach

Zespół redakcyjny: Anna Marcol – redaktor naczelny;
Urszula Jankowska – zastępca redaktora naczelnego;
Anna Musiał – redaktor techniczny;
Barbara Michałek – korekta

SPIS TREŚCI

OD REDAKCJI	4
Z ŻYCIA BIBLIOTEKI	
Barbara Michalek <i>Osiemdziesiąt pięć lat dla śląskiej oświaty. Jubileusz 85-lecia działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach</i>	5
Anna Marcol <i>„Człowiek potrzebuje korzeni i skrzydeł. Region w zmysłach”</i> . Sprawozdanie z III konferencji regionalnej	8
Anna Marcol <i>„Nowoczesna Klasa – od fascynującej lekcji po zarządzanie szkołą”</i> . Sprawozdanie z konferencji	10
Z BADAŃ CZYTELNICTWA	
Beata Przewoźnik <i>Co czytają uczniowie klasy drugiej? Analiza „Dzienniczków Codziennego Czytania Uczniów” Szkoły Podstawowej im. Stanisława Hadyny we Frydku</i>	12
Z BIBLIOTEKARSKIEJ PÓŁKI	
Małgorzata Czub <i>Biblioteki cyfrowe na łamach polskich czasopism bibliotekarskich</i>	25
BIBLIOTEKI W REGIONIE	
Anna Misiak <i>Kreatywnie i z pasją. Warsztaty artystyczne w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Bytomiu</i>	32
Z PRAKTYKI NAUCZYCIELA BIBLIOTEKARZA	
<i>„Ciuchcia w przedszkolu”. Konspekt zajęć dla przedszkolaków na podstawie wiersza Juliana Tuwima „Lokomotywa”</i> (oprac. Monika Stefanowska)	35
<i>Podróż Tuwimową „Lokomotywą”. Konspekt zajęć dla klas I-III szkoły podstawowej</i> (oprac. Katarzyna Herich)	38
<i>Biblioteki pedagogiczne: współpraca ze środowiskiem oświatowym oraz praca pedagogiczna, z wyszczególnieniem działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach</i> (oprac. Katarzyna Herich)	40
Z RELACJI UCZESTNIKA	
Bogna Koziol <i>„Nowa rola bibliotek pedagogicznych – wspomaganie szkół w zakresie TIK”</i> . Komunikat z seminarium	47
BIBLIOTEKA POLECA	
<i>Polecamy nauczycielom i bibliotekarzom</i> (oprac. Anna Marcol)	49

OD REDAKCJI

Drodzy Czytelnicy!

Oddajemy w Wasze ręce grudniowy numer „Dialogów Bibliotecznych”, którego publikacja zbiegła się z obchodami 85-lecia działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach. W pierwszym dziale przypominamy najważniejsze fakty związane z naszą placówką oraz relacjonujemy ostatnie konferencje dla dyrektorów szkół, nauczycieli i bibliotekarzy, które mieliśmy okazję współorganizować.

Zachęcamy do zapoznania się z artykułami autorów-gości: dr Beaty Przewoźnik z Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (*Co czytają uczniowie klasy drugiej?*), Małgorzaty Czub z Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Bielsku-Białej (*Biblioteki cyfrowe na łamach polskich czasopism bibliotekarskich*) oraz Anny Misiak z Miejskiej Biblioteki Publicznej im. prof. Władysława Studenckiego w Bytomiu (*Kreatywnie i z pasją*). Polecamy także konspekty zajęć nawiązujące do obchodów Roku Juliana Tuwima, zestawienie bibliograficzne na temat bibliotek pedagogicznych, komunikat z seminarium *Nowa rola bibliotek pedagogicznych* oraz omówienia wybranych książek.

Przypominamy, że kompletne archiwum „Dialogów Bibliotecznych” jest dostępne pod adresem: http://pbw-katowice.d2.pl/katowice/index.php?option=com_content&task=view&id=67&Itemid=68 oraz w zasobach Śląskiej Biblioteki Cyfrowej (<http://www.sbc.org.pl/publication/25592>).

Zapraszamy do lektury i zachęcamy do współtworzenia naszego półrocznika!

Redakcja

INFORMACJE DLA AUTORÓW

Redakcja przyjmuje do druku materiały o treści popularnonaukowej, związane z pracą dydaktyczną nauczycieli bibliotekarzy, które są wynikiem oryginalnej twórczości, nie naruszają praw osób trzecich i nie zostały wcześniej opublikowane lub skierowane do druku.

Objętość tekstu do 4 stron maszynopisu A5, czcionka Times New Roman 10 pkt., odstęp 1 pkt. Do tekstu Autor powinien dołączyć krótką notatkę o sobie, adres do korespondencji, adres e-mail.

Zastrzegamy sobie prawo do skracania i redagowania tekstów. Nie zamówionych materiałów Redakcja nie zwraca.

Poglądy zawarte w artykułach są osobistymi przekonaniem Autorów i nie zawsze pokrywają się z opiniami Redakcji.

Z ŻYCIA BIBLIOTEKI

Barbara Michałek

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach

OSIEMDZIESIĄT PIĘĆ LAT DLA ŚLĄSKIEJ OŚWIATY JUBILEUSZ 85-LECIA DZIAŁALNOŚCI PEDAGOGICZNEJ BIBLIOTEKI WOJEWÓDZKIEJ IM. JÓZEFA LOMPY W KATOWICACH

Początki

Początki placówki wiążą się z inauguracją Instytutu Pedagogicznego, powstałego na wniosek grupy górnośląskich nauczycieli, którzy z własnych funduszy zakupili ok. 400 tomów literatury naukowej i zaczęli tworzyć księgozbiór. Ostatecznie Instytut zainaugurował swą działalność 28 października **1928** r. **Biblioteka powstała** niespełna miesiąc później, **23 listopada**. Tego dnia zapisano w księdze inwentarzowej wspomniane woluminy.

Rozwój

Pod obecną nazwą placówka istnieje od 1950 r. Odtąd też rozpoczęło się tworzenie sieci filii. Ich liczba zmieniała się (m.in. w wyniku reformy administracyjnej i powstania województwa śląskiego w miejsce województwa katowickiego). Rozwojowi sieci bibliotek terenowych towarzyszył rozwój organizacyjny placówki macierzystej. Kolejno powstawały nowe wydziały: Zbiorów Specjalnych, Muzeum Oświaty na Górnym Śląsku, przekształcone z czasem w Wydział Instruktażowo-Metodyczny Edukacji Regionalnej, wreszcie Wydział Zbiorów Audiowizualnych i Pracownia Komputerowa.

W ciągu tych osiemdziesięciu pięciu lat pojawiły się w środowisku ważne instytucje naukowe i kulturalne. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka ma wśród nich swoje miejsce. Podejmuje współpracę i służy doświadczeniem.

Zbiory

Oferta książkowa dla użytkownika jest bardzo bogata. Obecnie liczy ok. 170 000 woluminów. Wypożyczalnia i Czytelnia polecają bogaty księgozbiór praktycznie ze wszystkich dziedzin wiedzy, jednakże ze szczególnym uwzględnieniem – zgodnie z profilem instytucji – pedagogiki, psychologii i socjologii. Posiadamy również niemały zbiór interesujących pozycji beletrystycznych i wydawnictw regionalnych (silesianów).

Szczególne zainteresowanie nie tylko czytelników, ale również praktykantów oraz grup odwiedzających nas w ramach lekcji i wycieczek bibliotecznych, wzbudzają Zbiory Specjalne. W osobnym magazynie zgromadzono ok. 5700 szczególnie cennych książek: starodruków, pozycji dziewiętnastowiecznych (literatura piękna, naukowa i popularnonaukowa, poradnikowa), reprintów, albumów, książek z autografami autorów (m.in. Zenona Klemensiewicza, Czesława Miłosza, Juliana Przybosa, Juliana Tuwima, Stanisława Ignacego Witkiewicza „Witkacego”, Emila Zegadłowicza). Jest też kolekcja miniaturowych książek oraz niemały zbiór wydawnictw przydatnych do studiowania historii śląskiej oświaty.

Biegunowo odmienną ofertę przedstawia Wydział Zbiorów Specjalnych – Audiowizualnych. To już nie przedwczoraj, ale wczoraj i dziś: dokumenty elektroniczne z wielu dziedzin wiedzy.

Czytelnia – to księgozbiór podręczny, ale bardzo rozbudowany. Tutaj zgromadzono również pozycje poszukiwane, jednoegzemplarzowe, w celu umożliwienia wszystkim użytkownikom dostępu do nich. Szczególnie warta polecenia jest bogata oferta czasopism. Niektóre (np. *Nowa Szkoła*, *Polonistyka*, *Wiadomości Historyczne* i inne) posiadamy od pierwszego numeru.

W środowisku i dla środowiska

Istniejemy dla środowiska i ono daje nam impuls do działania. Biblioteka XXI wieku – to przede wszystkim uniwersalne centrum informacji, zaspokajające różnorodne potrzeby czytelników, jak również wychodzące tym potrzebom naprzeciw. Tak chcemy widzieć naszą obecność w otoczeniu społecznym.

Prowadzimy wielokierunkową współpracę ze szkołami naszego regionu. Pracownicy PBW zapraszają do udziału w międzyszkolnych konkursach lub przygotowują materiały bibliograficzne, służące pomocą ich uczestnikom. Stworzyli także bogatą ofertę lekcji bibliotecznych, których tematy są opracowane wspólnie z nauczycielami i dostosowane do potrzeb uczniów. Uczestniczą w przygotowaniu młodzieży do egzaminów i olimpiad, prowadząc indywidualne konsultacje. Tworzą wykazy literatury na sympozja, szkolenia i warsztaty, organizowane w szkołach wyższych i placówkach doskonalenia. Współpracują z placówkami oświatowymi różnych typów i poziomów nauczania. Biblioteka otwiera drzwi dla nauczycieli, uczniów, studentów, seniorów.

Nauczyciele bibliotekarze reprezentują bibliotekę w środowisku poprzez udział w regionalnych, ogólnopolskich, nawet międzynarodowych konferencjach, a ich aktywność zawodowa przejawia się również w publikacjach na łamach bibliotekarskich i pedagogicznych czasopism fachowych. W 2008 r. rozpoczęliśmy wydawanie bezpłatnego biuletynu informacyjno-poradnikowego *Dialogi Biblioteczne* (ISSN 1899-2064).

Osiemdziesięciopięciolatka wciąż młoda

Stereotyp biblioteki – to cicha i spokojna praca. Okazuje się, że bardzo krzywdzący i w dzisiejszych czasach już zupełnie nieprawdziwy. Nasza odmłodzona kadra – to pracownicy ruchliwi, nieustannie poszerzający swoją wiedzę, wykazujący inicjatywę, pomysłowi. Chcemy kontynuować to, co najwartościowsze i najbardziej cenione przez otoczenie społeczne: współpracę z placówkami oświatowymi. Chcemy wychodzić naprzeciw oczekiwaniom i dzielić się efektami naszej pracy. Sami również jesteśmy otwarci na sugestie płynące z innych bibliotek. Nasze zbiory (choć na razie w skromnej ilości) można znaleźć w Śląskiej Bibliotece Cyfrowej. Organizujemy konferencje naukowe. Z okazji jubileuszu życzymy sobie jednego: byśmy nadal byli potrzebni czytelnikom – a ich uśmiech, życzliwość i jedno słowo „dziękujemy” będzie najpiękniejszym i najbardziej wartościowym prezentem dla młodej osiemdziesięciopięciolatki.

*Mgr Barbara Michalek – nauczyciel bibliotekarz,
kierownik Wydziału Informacji Bibliograficznej, PBW w Katowicach.*

Anna Marcol

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach

**„CZŁOWIEK POTRZEBUJE KORZENI I SKRZYDEŁ. REGION W ZMYŚLACH”
SPRAWOZDANIE Z III KONFERENCJI REGIONALNEJ**

Różne aspekty odbioru naszego regionu oraz jego nietypowość i niepowtarzalność stały się myślą przewodnią III Konferencji Regionalnej, pod hasłem *Człowiek potrzebuje korzeni i skrzydeł*, adresowanej do szerokiego grona nauczycieli, bibliotekarzy i regionalistów.

Konferencja odbyła się 18 września 2013 roku w siedzibie Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach, która wspólnie z Pedagogiczną Biblioteką Wojewódzką im. Józefa Lompy w Katowicach oraz Regionalnym Ośrodkiem Metodyczno-Edukacyjnym *Metis* w Katowicach podjęła się jej organizacji.

Wykład inauguracyjny, zatytułowany *Smaki życia*, wygłosiła Małgorzata Spindel – konsultant Pracowni Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej ROM-E *Metis*. W swoim wystąpieniu odwołała się do systemów sensorycznych, które decydują o tym, jak odbieramy świat i reagujemy na informację. U każdego człowieka dominuje jeden ze zmysłów. Z tego względu wyróżniamy trzy podstawowe typy ludzi: wzrokowców, słuchowców i kinestetyków. Każdy z nich inaczej postrzega rzeczywistość i przyswaja wiedzę. W procesie komunikacji interpersonalnej najbardziej optymalna sytuacja to taka, kiedy komunikują się przedstawiciele tych samych systemów: wzrokowiec ze wzrokowcem, słuchowiec ze słuchowcem i kinestetyk z kinestetykiem. Jednakże w takim miejscu, jak szkoła, mamy do czynienia z dużą różnorodnością typów sensorycznych. Nauczyciel zdiagnozowany jako wzrokowiec powinien zatem dbać o stosowanie różnych metod pracy z uczniami, aby również ci, którzy są słuchowcami i kinestetykami, mieli szansę na zapamiętanie i przyswojenie materiału.

Po występie Zespołu Dziecięcego „Małe Ondraszki” ze Szczyrku, który zaprezentował wiązanek tańców żywieckich, głos zabrali przedstawiciele Instytucji Kultury „Katowice Miasto Ogrodów” – Dominika Bogucka, Magdalena Piechaczek i Dawid Nickel. Geneza tej instytucji wiąże się ze staraniami Katowic o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury 2016. Stolica Górnego Śląska znalazła się w finale konkursu, w którym ostatecznie zwyciężył Wrocław. Rada Miasta Katowice postanowiła jednak kontynuować i rozszerzyć program „Miasta Ogrodów”, który dobrze służy jego promocji. Wiodącym tematem wystąpienia był *Street Art Festival* – jeden z kluczowych projektów. Prelegenci zaprezentowali fotografie unikatowych dzieł sztuki – wielkoformatowych murali. Są to dzieła artystów polskich i zagranicznych, które zmieniają oblicze Katowic, stając się nową atrakcją turystyczną.

Prezentację *Dotyk natury – nowe oblicze drewna* przedstawił Roman Noszczyk z Osikowej Doliny w Koziegłowach, która prowadzi swoją działalność w oparciu o XIX-wieczną tradycję tworzenia przedmiotów i dekoracji z wiórków drewna osikowego. Prelegent wspomniał o organizowanych pokazach, warsztatach i szkoleniach. Pozwalają one na rozwój zdolności artystycznych, umożliwiają kontakt z naturą oraz stanowią doskonałą formę nauki tradycji.

Po przerwie, podczas której zwiedzano stanowiska wystawowe, wystąpili muzycy Filharmonii Śląskiej w Katowicach. Zaprezentowali wiązanek utworów muzycznych, zatytułowaną *Od pomysłu do dzieła muzycznego*. W ramach występu wysłuchano wybranych dzieł: Antonia Vivaldiego, Fryderyka Chopina, Stanisława Moniuszki, Henryka Wieniawskiego, Witolda Lutosławskiego, Maurice'a Ravela i Fritza Kreislera.

Następnie głos zabrała dr Joanna Knapik z Muzeum Śląskiego w Katowicach, która mówiła o *Roli zmysłów w edukacji kulturowej*. Nawiązując do osobistych doświadczeń z pracy nauczyciela i muzealnika, podkreśliła rolę metod aktywizujących w nauczaniu historii i edukacji regionalnej. Rekonstrukcje, dramy i gry dydaktyczne są sposobem na dotarcie do współczesnych uczniów, ponieważ sprawiają, że nauka staje się dla nich atrakcyjna.

Kolejną prezentację, zatytułowaną *Czy wszystko jest kwestią smaku? O regionalnym apetycie – kilka smacznych i niesmacznych historii*, przedstawiła Aleksandra Czapla-Oslislo – autorka *Ostrygi* – blogu dotyczącego zagadnień kultury kulinarnej. Blogerka wspomniała o nieodkrytym bogactwie śląskiej kuchni, która jest kuchnią czterech subregionów. Zachęcała do tworzenia ogródków warzywnych oraz wprowadzania tematyki kulinarnej do szkół, ponieważ można o niej mówić w ramach różnych przedmiotów nauczania.

Ostatnią prelegentką była Agnieszka Sikorska – dyrektor Biura Śląskiej Organizacji Turystycznej. Zaprezentowała Szlak Kulinaryny „Śląskie Smaki”, obejmujący 35 restauracji, które pomyślnie przeszły proces certyfikacji, gwarantujący wysoki poziom serwowanych potraw i obsługi. Lokale objęte szlakiem – oraz restauracje pretendujące do otrzymania certyfikatu – co roku uczestniczą w konkursie kulinarnym, który jest doskonałą formą ich promocji. Imprezy te pokazały, jak wiele znakomych smaków województwa jest jeszcze nieodkrytych. Potwierdziły różnorodność i bogactwo śląskiej kuchni, stereotypowo kojarzonej z tradycyjną roladą, kluskami i modrą kapustą.

W konferencji uczestniczyło ponad sto osób, wśród których dominowali nauczyciele, bibliotekarze i regionaliści. Ze względu na duże zainteresowanie tematyką regionalną, cykl *Człowiek potrzebuje korzeni i skrzydeł* będzie kontynuowany w przyszłości.

*Dr Anna Marcol – nauczyciel bibliotekarz,
PBW w Katowicach.*

Anna Marcol

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach

„NOWOCZESNA KLASA – OD FASCYNUJĄCEJ LEKCJI PO ZARZĄDZANIE SZKOŁĄ” SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI

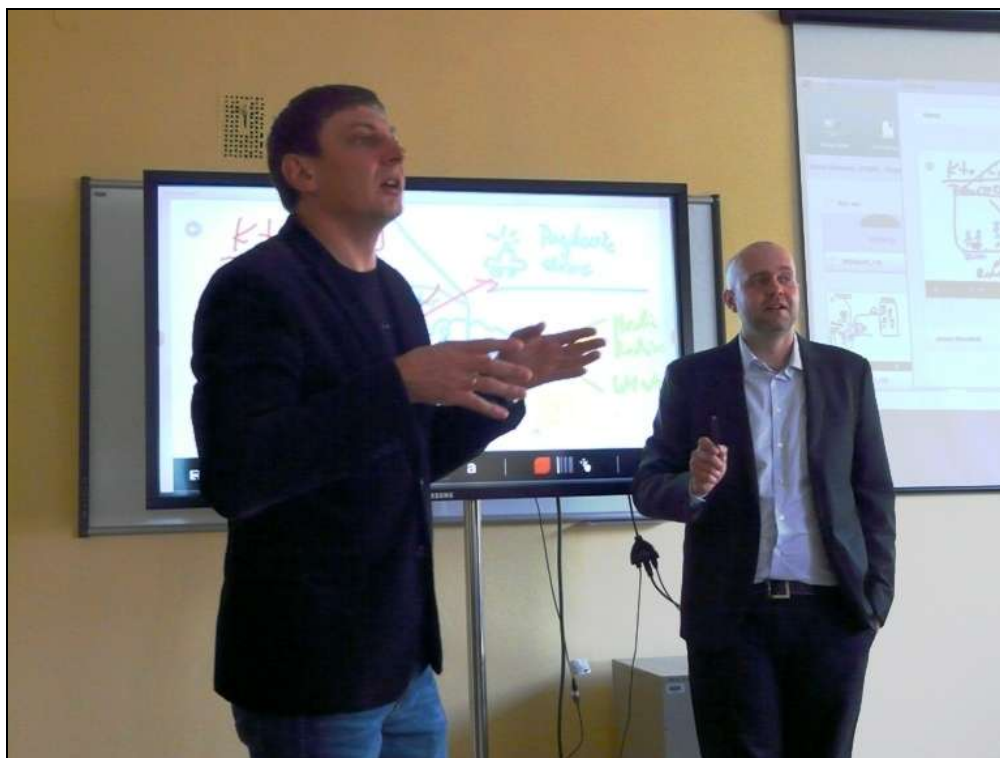
Zastosowanie nowoczesnych technologii w pracy nauczyciela i dyrektora szkoły oraz zasady postępowania w sytuacji kryzysowej stały się tematami konferencji „Nowoczesna Klasa – od fascynującej lekcji po zarządzanie szkołą”. Części wykładowej towarzyszyły warsztaty, podczas których uczestnicy przekonali się, jak mogą wyglądać zajęcia i zebrania rady pedagogicznej z wykorzystaniem najnowszych zdobyczy techniki, dedykowanych edukacji.

Konferencja odbyła się 9 października 2013 roku. Jej program przygotowali redaktorzy magazynu „EduFakty – Uczę Nowocześnie”: Janusz S. Wierzbicki, Maciej Kulak i Bartosz Krzyżaniak, którzy od kilku lat organizują podobne spotkania w różnych częściach Polski, promując wykorzystanie nowych technologii w szkołach. Współorganizatorami konferencji byli: Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach, Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Katowicach oraz portal NowoczesnaKlasa.pl.

Wykład *Myślenia wizualne we współczesnej szkole z wykorzystaniem nowoczesnych technologii*, prowadzony przez Janusza Wierzbickiego, dotyczył praktycznego zastosowania obrazów do rozwiązywania problemów i prowadzenia jaśniejszej komunikacji z otoczeniem. Mapy myśli można stosować podczas lekcji i narad w pokoju nauczycielskim. Te proste rysunki pomagają w sporządzaniu notatek, organizowaniu swoich pomysłów oraz archiwizowaniu najważniejszych danych. Ułatwiają opisywanie schematów, zależności i procesów oraz przekonywanie innych do swojego zdania. Można je tworzyć na zwykłej kartce papieru, tablicy interaktywnej czy tablecie.

Nowoczesne technologie są bliskie społeczności Superbelfrów RP, do których należy Barbara Halska. W ramach projektu realizowanego przez Ośrodek Rozwoju Edukacji opracowała e-podręcznik do matematyki, omawiany podczas konferencji. Prelegentka udowodniła, że materiały edukacyjne mogą liczyć na wiele odsłon w Internecie tylko wtedy, jeżeli uwzględniają potrzeby współczesnego ucznia, dla którego komputer jest przede wszystkim narzędziem rozrywki. W e-podręcznikach zastosowano elementy zabawy i rywalizacji oraz atrakcyjną formę prezentacji. Już dzisiaj można się zapoznać z wersją testową platformy technologicznej epodreczniki.pl. Zawiera przykładowe treści z matematyki dla szkół podstawowych, gimnazjum i liceum. Niebawem w sieci pojawią się kolejne bezpłatne pomoce dydaktyczne, do nauki innych przedmiotów, które będą przeciwwagą dla podobnych wydawnictw o charakterze komercyjnym.

Części konferencyjnej towarzyszyły zajęcia warsztatowe, podczas których wykorzystywano tablice interaktywne, tablety i laptopy. Nowoczesne technologie i mapy myśli były pomocne podczas omawiania hipotetycznej sytuacji kryzysowej. Maciej Kułak i Bartosz Krzyżaniak – zawodowi dziennikarze – doradzali uczestnikom, jak zarządzać informacją w kryzysie i rozmawiać z mediami. Warsztaty stały się także okazją do zaprezentowania bezpłatnych usług edukacyjnych, które mogą znaleźć zastosowanie w każdej szkole.

Podczas zajęć wykorzystywano nowoczesne narzędzia, które mogą ułatwić pracę nauczycieli i dyrektorów szkół. Fot. U. Jankowska.

Katowicka konferencja była pierwszym spotkaniem z cyklu „Nowoczesna Klasa”, któremu patronuje Ośrodek Rozwoju Edukacji. Podobne konferencje odbędą się w innych miastach, m.in. w Siedlcach, Warszawie, Toruniu i Białymstoku.

*Dr Anna Marcol – nauczyciel bibliotekarz,
PBW w Katowicach.*

Z BADAŃ CZYTELNICTWA

Beata Przewoźnik

Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

CO CZYTAJĄ UCZNIOWIE KLASY DRUGIEJ?

ANALIZA „DZIENNICZKÓW CODZIENNEGO CZYTANIA UCZNIÓW” SZKOŁY PODSTAWOWEJ IM. STANISŁAWA HADYNY WE FRYDKU [1]

Klasa druga SP im. S. Hadyny we Frydku liczy 11 dziewczynek i 15 chłopców, razem 26 dzieci. W październiku 2012 roku uczniowie założyli dzienniczki lektur, które co najmniej raz w miesiącu powinni pokazać wychowawczyni.

W zeszytach lektur dzieci wpisywały przeczytane książki, podając autora, tytuł i rysując kolorową ilustrację. Do dzienniczka można było wpisać zarówno lektury obowiązkowe – narzucone programem szkolnym (podstawą programową), które są omawiane wspólnie podczas zajęć szkolnych – jak i te, których wyboru dokonują dzieci z rodzicami [2].

Lektury wybierane samodzielnie jako nieobowiązkowe są po przeczytaniu tylko wpisywane do zeszytu i ilustrowane, nie ma dla nich czasu na lekcji szkolnej. Szkoda, bo wymiana tytułów mogłaby zachęcić pozostałe dzieci do sięgnięcia po polecaną książkę i stanowiłaby okazję do wymiany poglądów na jej temat. Równocześnie stworzyłoby to szansę porównania ilości przeczytanych tekstów, a więc pewną rywalizację w zakresie liczby przeczytanych lektur.

Aby jeszcze mocniej zmobilizować dziecko do codziennego i systematycznego kontaktu z książką, wprowadzono dodatkowo obowiązek wpisu do „Dzienniczka Codziennego Czytania Uczniów” czasu czytania tekstów przez dziecko, potwierdzonych imiennym podpisem rodzica.

Postawą do napisania artykułu była analiza zeszytów lektur oraz wypowiedzi dzieci na temat ich ulubionych książek. Zebrany materiał źródłowy okazał się na tyle ciekawy, że postanowiłam wykorzystać go w artykule. Analizie statystycznej poddałam 15 zeszytów lektur.

DZIENNICZEK CODZIENNEGO CZYTANIA UCZNIÓW

DATA	CZAS CZYTANIA	PODPIS RODZICA	UWAGI NAUCZYCIELA
4 XI 2012	15 min.	[REDACTED]	
5 XI 2012	15 min.	[REDACTED]	
6 XI 2012	15 min.	[REDACTED]	
7 XI 2012	15 min.	[REDACTED]	
8 XI 2012	15 min.	[REDACTED]	
9 XI 2012	15 min.	[REDACTED]	
10 XI 2012	15 min.	[REDACTED]	
11 XI 2012	15 min.	[REDACTED]	
12 XI 2012	15 min.	[REDACTED]	
13 XI 2012	15 min.	[REDACTED]	
14 XI 2012	15 min.	[REDACTED]	
15 XI 2012	15 min.	[REDACTED]	
16 XI 2012	15 min.	[REDACTED]	
17 XI 2012	15 min.	[REDACTED]	
18 XI 2012	15 min.	[REDACTED]	
19 XI 2012	15 min.	[REDACTED]	
20 XI 2012	15 min.	[REDACTED]	
21 XI 2012	15 min.	[REDACTED]	
22 XI 2012	15 min.	[REDACTED]	
23 XI 2012	15 min.	[REDACTED]	
24 XI 2012	15 min.	[REDACTED]	
25 XI 2012	15 min.	[REDACTED]	
26 XI 2012	15 min.	[REDACTED]	

Alotatki

DZIENNICZEK CODZIENNEGO CZYTANIA UCZNIÓW

DATA	CZAS CZYTANIA	PODPIS RODZICA	UWAGI NAUCZYCIELA
27 XI 2012	15 min.	[REDACTED]	
30 XI 2012	15 min.	[REDACTED]	
4 XII 2012	15 min.	[REDACTED]	
5 XII 2012	15 min.	[REDACTED]	
6 XII 2012	15 min.	[REDACTED]	
7 XII 2012	15 min.	[REDACTED]	
8 XII 2012	15 min.	[REDACTED]	
9 XII 2012	15 min.	[REDACTED]	
10 XII 2012	15 min.	[REDACTED]	
11 XII 2012	15 min.	[REDACTED]	
12 XII 2012	15 min.	[REDACTED]	
13 XII 2012	15 min.	[REDACTED]	
14 XII 2012	15 min.	[REDACTED]	
15 XII 2012	15 min.	[REDACTED]	
16 XII 2012	15 min.	[REDACTED]	
17 XII 2012	15 min.	[REDACTED]	
18 XII 2012	15 min.	[REDACTED]	
19 XII 2012	15 min.	[REDACTED]	
20 XII 2012	15 min.	[REDACTED]	
21 XII 2012	15 min.	[REDACTED]	
22 XII 2012	15 min.	[REDACTED]	
23 XII 2012	15 min.	[REDACTED]	
24 XII 2012	15 min.	[REDACTED]	
25 XII 2012	15 min.	[REDACTED]	
26 XII 2012	15 min.	[REDACTED]	

Wymieniane i zapisane w zeszytach lektur tytuły książek podzieliłam na 7 grup, takich, jak: lektury szkolne; wiersze – występują jako pojedyncze tytuły; baśnie, bajeczki, legendy; powieści i opowiadania obyczajowe; literatura popularnonaukowa; literatura religijna i podręcznik (!).

Wykaz książek opisanych i zilustrowanych przez uczniów klasy II w zeszytach lektur

Lp.	Tytuł książki / utworu	Autor	Liczba wyborów w zeszytach lektur
1.	LEKTURY SZKOLNE		
	<i>Karolcia</i>	M. Krüger	13
	<i>Królowa śniegu</i>	H.Ch. Andersen	8
	<i>Kubuś Puchatek</i>	A.A. Milne	12
	<i>Nasza mama czarodziejka</i>	J. Papuzińska	6
	<i>Przygody Filonka Bezogonka</i>	G. Knutsson	13
	<i>Zaczarowana zagroda</i>	A. i C. Centkiewiczowie	14
2.	WIERSZE		
	<i>Buty</i>	H. Niewiadomska	1
	różne tytuły	J. Tuwim	18
	różne tytuły	J. Brzechwa	39
	<i>Ogródek</i>	M. Konopnicka	1
	brak tytułu	M. Falski	1
	<i>Jak będę dorosła</i>	D. Wawiłow	1
	<i>Ostatnia lekcja</i>	H. Szayerowa	2
	<i>Smutna Baba Jaga</i>	J. Papuzińska	1
	<i>Pachnące zegary</i>	C. Lewandowska	1
	<i>Ślimak</i>	R. Przymus	1
	<i>Marzenia</i>	J. Kulmowa	1
	<i>Październik i karmnik</i>	B. Lewandowska	1
	<i>Złote kurczęta</i>	L. Knopińska	1

3.	BAŚNIE, BAJECZKI, LEGENDY		
	<i>Kopciuszek</i>	H. Januszewska	5
	<i>Mała syrenka</i>	H.Ch. Andersen	1
	<i>Calineczka</i>	H.Ch. Andersen	2
	<i>Szewczyk Dratewka</i>	J. Porażyńska	9
	<i>Ali Baba i czterdziestu rozbójników</i>	brak autora wersji	1
	<i>Magiczne lustro</i>	Cz. Janczarski	1
	<i>Kot w butach</i>	brak autora wersji	1
	<i>Czerwony kapturek</i>	B. Michalec	1
	<i>O smoku wawelskim</i>	M. Berowska	1
	<i>Święto wiosny</i>	K. Korwicka	1
	<i>Przygody zabawek</i>	K. Kajman	1
	<i>Mysz Aniołek – mój przyjaciel</i>	R. Peppe	1
	<i>Mysz Aniołek</i>	R. Peppe	1
	<i>Miś Uszatek</i>	Cz. Janczarski	1
	<i>Bajka o dniach tygodnia</i>	Cz. Janczarski	1
	<i>Lilo i Stich</i>	brak autora	1
	Seria „Świat Bajek. Kolekcja”:	wydania adaptowane	
	<i>Alicja w krainie czarów</i>		1
	<i>Brzydkie kaczątko</i>		1
	<i>Czerwony Kapturek</i>		1
	<i>Król Artur</i>		1
	<i>Król Lew</i>		1
	<i>Księga dżungli</i>		1
	<i>Lampa Alladyna</i>		1
	<i>Piękna i Bestia</i>		1
<i>Śpiąca królewna</i>		1	
<i>Trzy świnki</i>		1	

4.	POWIEŚCI I OPOWIADANIA OBYCZAJOWE		
	<i>Dwa małe misie i smok</i>	F. Schmitt	1
	<i>Bal maskowy</i>	M. Terlikowska	1
	<i>Najmilsi</i>	E. Szelburg-Zarembina	1
	<i>Julia w stadninie koni</i>	B. Borowski	1
	<i>Plastusiowy pamiętnik</i>	M. Kownacka	1
	<i>Straż pożarna</i>	A. Bator	1
	<i>Na wyścigach</i>	A. Bator	1
	<i>Przyjaciele na zawsze</i>	S. Grindley	1
	<i>Wielka przeprowadzka fasolki Karolki</i>	J. Reisch-Klose	1
	Seria „o koszmarnym Karolku”:		
	<i>Koszmarny Karolek</i>	F. Simon	1
	<i>Koszmarny Karolek i napad na bank</i>	F. Simon	1
	Seria „o Franklinie”:		
	<i>Franklin</i>	P. Bourgeois, B. Clark	1
	<i>Franklin ma zły dzień</i>	P. Bourgeois, B. Clark	1
	<i>Franklin i jego sąsiedzi</i>	P. Bourgeois, B. Clark	1
	<i>Franklin mówi „przepraszam”</i>	P. Bourgeois, B. Clark	1
	<i>Franklin i pani opiekunka</i>	P. Bourgeois, B. Clark	1
	<i>Franklinie, pospiesz się</i>	P. Bourgeois, B. Clark	1
	<i>Franklin zaprasza misia</i>	P. Bourgeois, B. Clark	1
	<i>Franklin uczy się jeździć</i>	P. Bourgeois, B. Clark	1
	<i>Franklin mały szperacz</i>	S. Jennings	1
	<i>Franklin i książki z biblioteki</i>	B. Clark	1
	Seria „o Martynce”:		
	<i>Martynka zajmuje się dziećmi</i>	W. Chotomska (tekst polski)	1
	<i>Martynka i przygody od środy</i>	W. Chotomska (tekst polski)	1
<i>Przygody koziołka Matołka</i>	K. Makuszyński	1	

5.	LITERATURA POPULARNONAUKOWA		
	<i>Co jest w jajku?</i>	B. Baines	1
	<i>Co jeden słoń powiedział drugiemu?</i>	B. Baines	1
	<i>Europa</i>	J. Kobyłańska	1
	<i>Księga dinozaurów i prehistorii</i>	E. Beaumont (autora nie podano w zeszycie)	1
	<i>Ludzie świata. Encyklopedia dla dzieci</i>	opracowanie zbiorowe (autora nie podano w zeszycie)	1
	<i>O gawrach, czyli niedźwiedzich łózkach</i>	B. Baines	1
	<i>Gry i zabawy</i>	nie ustalono autora	1
	<i>Gdzie się kryją witaminy</i>	R. Witek	1
	<i>W świecie dinozaurów</i>	J. Johanson	1
	<i>Ilustrowany atlas niezwykłych niebezpiecznych zwierząt</i>	opracowanie zbiorowe (autora nie podano w zeszycie)	1
<i>Przyroda. Niezwykłe zjawiska</i>	Ch. Lazier (autora nie podano w zeszycie)	1	
6.	LITERATURA RELIGIJNA		
	<i>Baśń o aniołach. Jak anioł zrobił prawo jazdy</i>	M. Przewoźnik	1
7.	PODRĘCZNIK		
	<i>Nowe już w szkole</i>	opracowanie zbiorowe (Wydawnictwo „Nowa Era”)	1

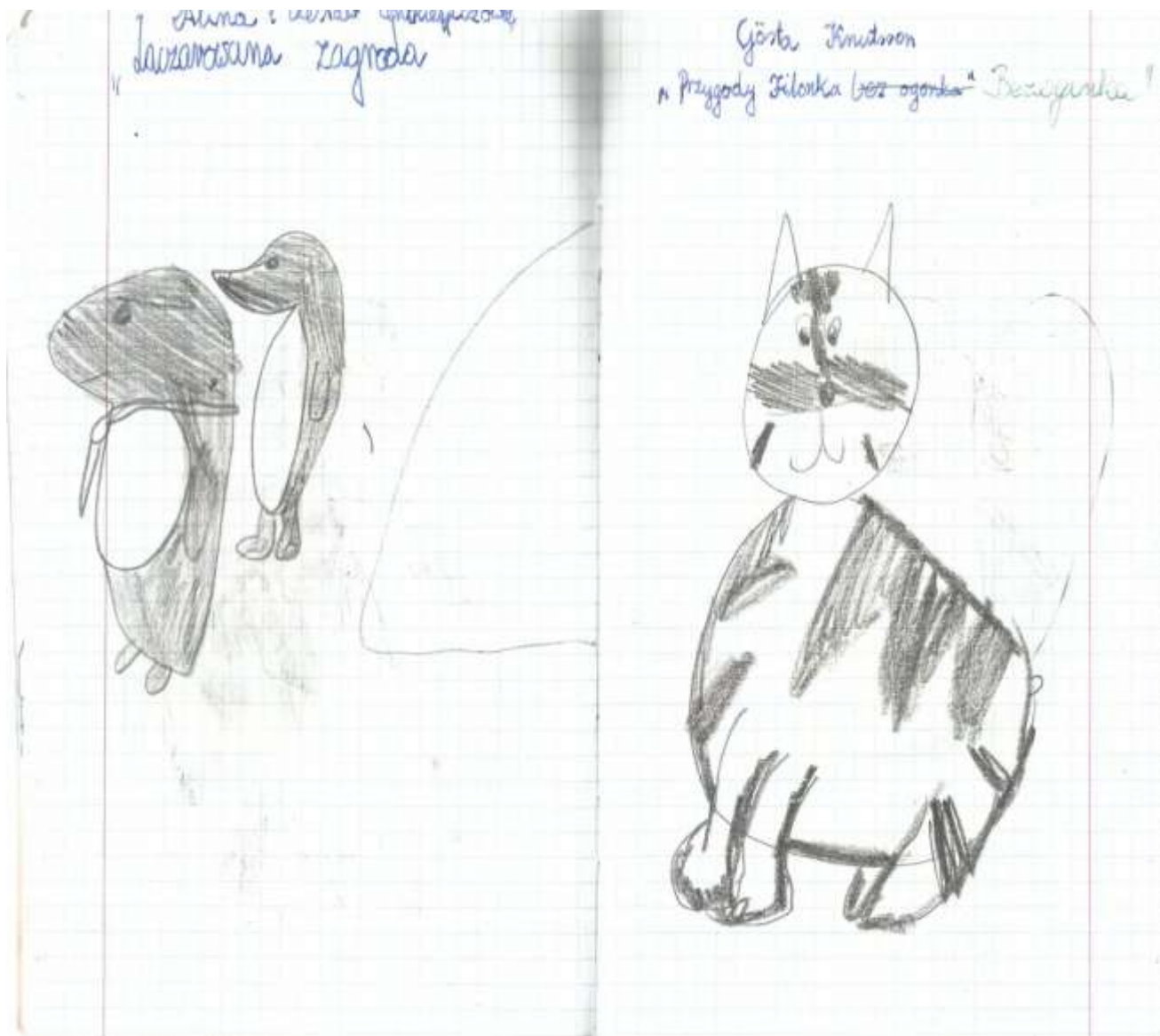
Oprac. B. Przewoźnik.

Lektury obowiązkowe nie cieszą się popularnością wśród uczniów klas starszych i są traktowane jako zło konieczne, jednak drugoklasiści czytają je jeszcze z dużym zapałem i zaangażowaniem, o czym świadczy ilość i jakość ilustracji w zeszytach lektur. Ponieważ dzieci w tym wieku lubią opowiadania o zwierzętach, wśród zilustrowanych książek znalazły się takie tytuły, jak: *Zaczarowana zagroda* Aliny i Czesława Centkiewiczów (14 rysunków), *Przygody Filonka Bezogonka Gösty Knutssona* (13 rysunków) i tyle samo ilustracji do lektury *Karolcia* Marii Krüger (13).

Na pierwszym miejscu znalazła się *Zaczarowana zagroda*, która „przedstawia dzieciom życie małych pingwinów w odległym kraju”. *Przygody Filonka Bezogonka* opowiadają o losach małego kotka, który w okrutny sposób stracił swój ogonek [3]. W *Karolci* opisano natomiast przygody małej 9-letniej dziewczynki, jakich doświadczyła, po znalezieniu za szafą niebieskiego koralika, spełniającego wszystkie życzenia.

Wśród przeczytanych przez dzieci lektur na kolejnych miejscach znalazły się: *Kubuś Puchatek* A.A. Milne'a – 12 wpisów i baśń *Królowa Śniegu* H.Ch. Andersena – 8 wpisów.

Ostatnie miejsce wśród lektur obowiązkowych zajęła *Nasza mama czarodziejka* J. Papuzińskiej – 6 wyborów.

Wśród wyborów samodzielnych najczęściej wybieranym autorem lektur okazał się Jan Brzechwa (39 wpisów). Pojawiał się częściej jako autor pojedynczych wierszy, niż całych zbiorów. Największą popularnością cieszyły się m.in.: *Na straganie* (5 wyborów), *Tańcowała igła z nitką* (6 wyborów), *Szelmostwa Lisa Witalista* (5 wyborów) i *Kaczka dziwaczka* (2 wybory).

Nieco mniejszą popularnością cieszył się inny polski poeta – Julian Tuwim, dzieci czytały m.in.: *Ptasie radio* (4 wybory), *Lokomotywę* (4 wybory) czy *Okulary* (3 wybory). Wśród innych wpisów wymieniono jednorazowo utwory: M. Falskiego, B. Lewandowskiej, C. Lewandowskiej, M. Konopnickiej, J. Kulmowej, H. Niewiadomskiej, J. Papużyńskiej, R. Przymusa, D. Wawilow oraz dwukrotnie *Ostatnią lekcję* D. Szayerowej.

W kategorii „baśnie, bajeczki, legendy” pojawiły się jednorazowo utwory tradycyjnych i współczesnych autorów, takich, jak: H.Ch. Andersen, M. Berowska, C. Janczarski, K. Korwicka, K. Kajman, B. Michalec, M. Przewoźniak oraz baśni wydanych w konwencji Disneyowskiej: *Alicja w krainie czarów*, *Brzydkie kaczątko*, *Czerwony Kapturek*, *Król Artur*, *Król Lew*, *Księga dżungli*, *Lampa Alladyna*, *Piękna i Bestia*, *Śpiąca królewna*, *Trzy świnki*.

Wśród serii wydawniczych na uwagę zasługuje kolekcja *Świat Bajek* – miniaturowe wydania klasyki literatury dziecięcej dołączane, w 2001 roku, do dużych paczek chrupek śniadaniowych Cheerios i Corn Flakes firmy Nestlé. Kolekcja zawierała łącznie 18 tytułów bajek, [4] o wymiarach 9,5 cm szerokości i 12,6 cm wysokości, przeznaczonych według opisu: „dla dzieci w wieku 3 lat”. Książeczki wydawane były we Włoszech w wydawnictwie Media Service Zawada.

Zamieszczona na 4 stronie tekturowej okładki reklama zachęcała dzieci: „Poznaj przygody bohaterów z ulubionych bajek dla dzieci”. Książeczki liczyły tylko 8 kart objętości i przedstawiały ich mocno skrócone wersje, w szacie graficznej Disneya.

Podobną, ale jeszcze krótszą wersję bajeczek dla dzieci, wydanych w serii *Magiczna Kolekcja Disney. Klasyka*, [5] dołączano do produktów firmy Leibniz, ciasteczek maślanych i maślano-czekoladowych. Na książeczkach o wymiarach 9 cm szerokości i 12 cm wysokości (jeszcze mniejszych niż poprzednie), liczących 4 karty, widniał napis „egzemplarz promocyjny – nie do sprzedaży”. Dołączono również istotną dla czytelniczego rozwoju informację, że: „pełna wersja bajek Disneya z serii *Magiczna Kolekcja* – dostępna jest w księgarniach i sklepach na terenie Polski”. Kolekcja liczyła 12 tytułów, ilustrowanych według Disneyowskich standardów.

Najchętniej czytana przez dzieci bajką był *Szewczyk Dratewka* J. Porazińskiej, który znalazł się w zeszytach lektur aż 9-krotnie, 5-krotnie wpisano *Kopciuszka* H. Januszewskiej, a 2-krotnie *Calineczkę* w nieznanej wersji autorskiej.

W kategorii czwartej wyodrębniono kilka serii, które świadczą o celowych wyborach powtórzeniowych i przywiązaniu się dzieci do ulubionego bohatera. Są to m.in. Koszmary Karolek, wpisany dwukrotnie w zeszycie jednego z chłopców, seria „o Franklinie” wybrana przez dwójkę dzieci 10-krotnie oraz seria „o Martynce”, odnotowana 3-krotnie przez jedną z dziewczynek.

Interesującą jest kategoria książek popularnonaukowych, do których dzieci sięgają z czystej ciekawości. Wśród nich znalazły się encyklopedie, atlasy prezentujące różnorodną wiedzę z zakresu przyrody, prehistorii, zwierząt, Europy czy ludzi świata. Są też zbiory gier i zabaw czy publikacje wyjaśniające np. budowę jajka. Wśród nietypowych tytułów pojawił się jednorazowo tytuł podręcznika, z jakiego korzystają dzieci w klasie drugiej, wpisany raczej przez pomyłkę [6].

W artykule nie dokonano analizy źródeł pozyskania lektur czytelniczych. Dzieci w zeszytach lektur nie odnotowują skąd pochodzą czytane teksty, a szkoda, bo umożliwiłoby to ocenę ich dziecięcych biblioteczek domowych lub innych sposobów pozyskiwania książek. Można jedynie przypuszczać, że pochodziły one z: biblioteki szkolnej [7], biblioteki publicznej [8] lub księgozbiorów własnych dzieci, rodziny czy znajomych.

Wszyscy uczniowie klasy drugiej SP im. S. Hadyny we Frydku są czytelnikami biblioteki szkolnej, ale tylko 5 dzieci ma swoją kartę biblioteczną w bibliotekach publicznych [9].

Ogólna liczba tytułów odnotowanych w poszczególnych zeszytach lektur

Lp.	Liczba tytułów	Chłopcy	Dziewczynki
1.	33		x
2.	29	x	
3.	25	x	
4.	26		x
5.	24	x	
6.	21	x	x
7.	17		x
8.	12		x
9.	10		x
10.	6	x	
11.	5	x	x
12.	4	x	
13.	1	x	

Oprac. B. Przewoźnik.

Duże dysproporcje dotyczyły liczby lektur wpisanych do zeszytów przez dzieci. Ich liczba wahała się od 1 tytułu do aż 33 tytułów. Najlepszą czytelniczką okazała się jedna z dziewczynek, co potwierdza ogólną opinię, że dziewczynki czytają więcej i chętniej. Wśród najmniej czytających znaleźli się zarówno chłopcy (4 uczniów), jak i dziewczynki (1 uczennica). Średnia ilość wpisów w zeszytach wahała się od 10 do 21 tytułów lektur.

Zainteresowania czytelnicze dzieci okazały się bardzo zróżnicowane, zgodne z rozwojem psychofizycznym dziewczynek i chłopców w tym wieku szkolnym, stąd różnorodne i raczej jednorazowe wybory wymienionych utworów. Różnorodny był też sposób interpretowania tekstu, wynikający głównie z ich zdolności plastycznych.

Czytelnictwo w analizowanej klasie kształtuje się na średnim poziomie. Są dzieci (dziewczynki), które czytają sporo, od 10 do 26 tytułów zapisanych w zeszytach lektur, ale są też uczniowie (chłopcy i dziewczynki), którzy nie czytają nawet wszystkich lektur obowiązkowych.

Najlepszy wynik czytelniczy uzyskała dziewczynka z wpisem 33 tytułów książek, drugie miejsce zajął chłopczyk z liczbą 29 tytułów. To naprawdę dobry wynik czytelniczy. Niepokojące jest ostatnie miejsce w tabeli, tylko jeden odnotowany tytuł. Kolejne cztery miejsca sugerują czytanie tylko lektur obowiązkowych.

Potrzebna jest dalsza systematyczna praca wychowawcy i rodziców oraz bibliotekarza szkolnego, aby dzieci z klasy II systematycznie sięgały po książkę, aby czytanie mogło im sprawiać radość i przyjemność.

Pragnę podziękować wychowawczyni klasy, pani Małgorzacie Ulczok, za współpracę, a dzieciom za pomoc w napisaniu artykułu.

*Dr Beata Przewoźnik – adiunkt
w Zakładzie Czytelnictwa, IBiIN UŚ w Katowicach.*

Na ilustracjach przedstawiono przykładowe wpisy i rysunki w analizowanych zeszytach lektur.

PRZYPISY:

- [1] Szkoła Podstawowa im. S. Hadyny we Frydku znajduje się w gminie Miedzna (powiat Pszczyna, województwo śląskie). Zob. <http://spfrydek.edupage.org/>.
- [2] Zob. E. Szefler: *Książka literacka dla edukacji wczesnoszkolnej*. Bydgoszcz 1998, s. 317-318.
- [3] L. Chruściel: *Przygody Filonka Bezogonka – Knutsson G.* „Nauczanie Początkowe” 1993/1994, nr 6, s. 31-35.
- [4] W ramach serii wydano następujące tytuły bajek: 1. *Królowna Śnieżka*, 2. *Czerwony Kapturek*, 3. *Królowa Śniegu*, 4. *Kopciuszek*, 5. *Brzydkie kaczątko*, 6. *Śpiąca Królowna*, 7. *Nowe szaty cesarza*, 8. *Piękna i Bestia*, 9. *Kot w butach*, 10. *Lampa Alladyna*, 11. *Herkules*, 12. *Król Artur*, 13. *Piotruś Pan*, 15. *Trzy świnki*, 16. *Samolubny olbrzym*, 17. *Księga dżungli*, 18. *Czarnoksiężnik z Krainy Oz*.
- [5] W ramach serii wydano następujące tytuły bajek: *Królowna Śnieżka*, *Zaczarowany kundel*, *Księga dżungli*, *Mała syrenka*, *Kopciuszek*, *101 Dalmatyńczyków*, *Śpiąca Królowna*, *Piękna i Bestia*, *Alicja w Krainie Czarów*, *Piotruś Pan*, *Alladyn*, *Bambi*, *Król Lew*.
- [6] Uczniowie korzystali z podręcznika: *Nowe już w szkole. Edukacja wczesnoszkolna*. Wyd. 2. Warszawa 2012.
- [7] SP im. S. Hadyny we Frydku posiada w swoich strukturach bibliotekę szkolną.
- [8] W gminie Miedzna funkcjonują: Gminna Biblioteka Publiczna w Miedznej z siedzibą w Grzawie oraz 3 filie w: Górze, Woli i Woli 2. Zob. www.biblioteka.miedzna.pl.
- [9] 3 dzieci w GBP w Miedznej z siedzibą w Grzawie, 1 dziecko w filii w Woli i 1 dziecko w filii nr 2 w Woli.

Z BIBLIOTEKARSKIEJ PÓŁKI

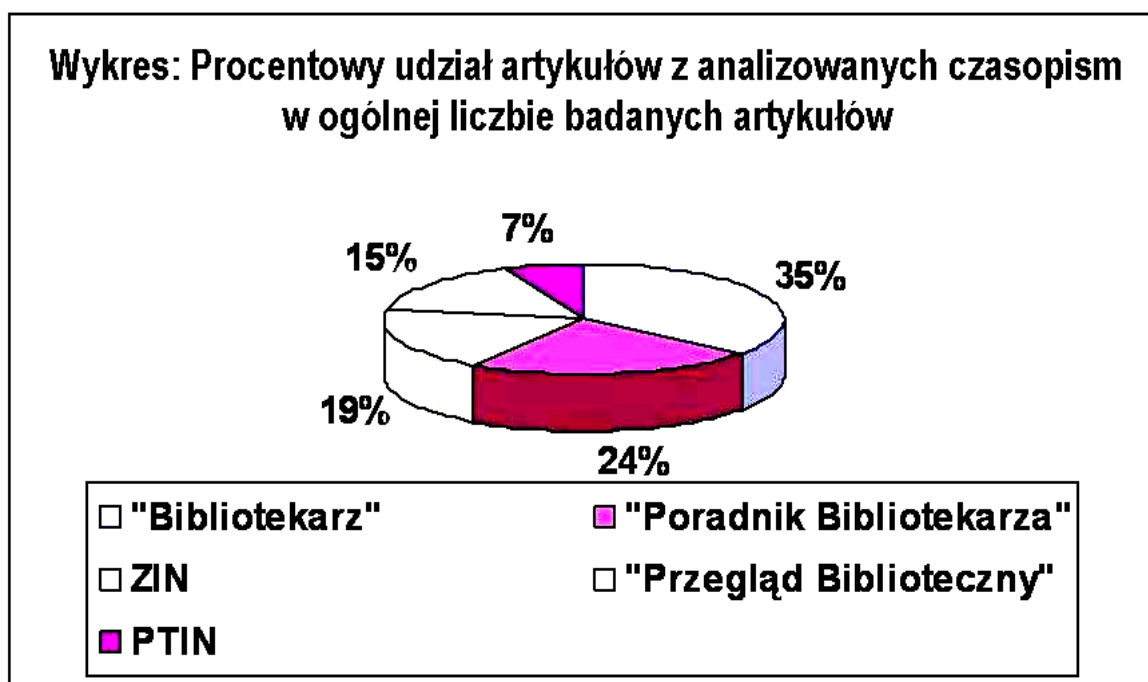
Małgorzata Czub

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Bielsku-Białej

BIBLIOTEKI CYFROWE NA ŁAMACH POLSKICH CZASOPISM BIBLIOTEKARSKICH

Biblioteki cyfrowe w Polsce i na świecie szybko się rozwijają, powiększając swoje zasoby. Są przydatne w prowadzeniu badań naukowych i popularyzacji dziedzictwa narodowego.

Poniższy tekst powstał w oparciu o analizę problematyki artykułów w pięciu czasopismach bibliotekarskich, wydawanych drukiem w latach 2002-2013. Są to: „Bibliotekarz”, „Poradnik Bibliotekarza”, „Zagadnienia Informacji Naukowej”, „Przegląd Biblioteczny” oraz „Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej”. Badano treść czasopism w poszukiwaniu artykułów o tematyce związanej z bibliotekami cyfrowymi lub tematyce zbliżonej, np. digitalizacja i prawo autorskie. Odszukano 59 artykułów, które pogrupowano według tytułu czasopisma, a w tym obrębie według podobnej problematyki. Starano się prześledzić główne nurty tematyczne pojawiające się w czasopismach i zanalizować najbardziej ciekawe i reprezentatywne teksty. Procentowe ujęcie liczby artykułów z poszczególnych czasopism przedstawia wykres.

Oprac. M. Czub.

Najwięcej artykułów odnaleziono w „Bibliotekarzu”, na łamach którego aż w dwudziestu jeden tekstach prezentuje się problematykę ściśle powiązaną z działalnością bibliotek cyfrowych. Spośród tych publikacji największą liczbę stanowią omówienia funkcjonowania poszczególnych bibliotek wirtualnych. Trzy artykuły dotyczą Bałtyckiej Biblioteki Cyfrowej, po dwa – Europejskiej, Śląskiej Biblioteki Cyfrowej oraz Wejherowskiej Biblioteki Cyfrowej, natomiast pojedyncze artykuły opisują działanie Wielkopolskiej Biblioteki Cyfrowej i Podkarpackiej Biblioteki Cyfrowej. Materiały te podają cele, które przyświecały twórcom bibliotek i opisują ich organizację, a więc: jak wygląda proces digitalizacji dokumentów, jak wykonuje się opisy bibliograficzne, jakie są dostępne możliwości wyszukiwania. Cenną inicjatywą jest praca wolontariuszy, którzy wykonują skany materiałów drukowanych, składających się na kolekcje prezentowane w Śląskiej i Bałtyckiej Bibliotece Cyfrowej. Nowoczesną pracownię digitalizacji posiada ta ostatnia biblioteka, a opis jej sprzętu i urządzeń odnajdziemy w artykule Sławomira Żabickiego [1]. Biblioteki wykorzystują oprogramowanie Libra, opracowane już w 1999 roku w Poznańskim Centrum Superkomputerowo-Sieciowym. Wspólne oprogramowanie pozwala na szybkie i łatwe przeszukiwanie zasobów, co wykorzystano na portalu Federacji Bibliotek Cyfrowych – platformie skupiającej obecnie 95 bibliotek.

Najbardziej aktualny artykuł dotyczy Podkarpackiej Biblioteki Cyfrowej [2], w którym autorka przedstawia funkcjonowanie tejże biblioteki, dofinansowanej przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i Samorząd Województwa Podkarpackiego. Ciekawym aspektem działania PBC jest możliwość zakładania kont użytkowników, pozwalających na tworzenie list ulubionych dokumentów i tagowanie, czyli dodawanie własnych słów kluczowych do opisów bibliograficznych. W PBC można korzystać ze zbiorów unikatowych, m.in. rękopisów i starodruków wydawanych od XVI wieku, a także czasopism z XIX i początków XX wieku, przechowywanych na Podkarpaciu i we Lwowie. Koordynatorem i inicjatorem PBC jest Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie.

Dobrym podsumowaniem działalności polskich bibliotek cyfrowych jest artykuł Pauliny Bartosik [3]. W konkluzji stwierdza ona, iż niestety, choć biblioteki cyfrowe posiadają szereg udogodnień dla użytkowników, młodzi czytelnicy nie wiedzą o ich istnieniu. Być może w rozwiązaniu tego problemu pomocne będą serwisy społecznościowe, o roli których w popularyzacji zasobów bibliotek cyfrowych piszą Dorota Bednarczyk i Danuta Murzynowska [4]. Jednak biblioteki cyfrowe na Facebooku, najpopularniejszym obecnie w Polsce serwisie społecznościowym, na razie prezentują się mizernie. Rzadko która ma własny profil, a pocieszające jest jedynie to, że użytkownicy dość często dodają linki z adresami głównych stron bibliotek do swoich ulubionych portali.

Autorzy piszący w „Bibliotekarzu” często podkreślają rolę praw autorskich na etapie doboru dzieł włączanych do bibliotek. Dokładnie omawia te kwestie Bolesław Howorka w artykule *Biblioteka cyfrowa i prawo autorskie* [5]. Choć artykuł jest nieco starszy, problematyka w nim omawiana nie straciła aktualności. B. Howorka w sposób dogłębny wyjaśnia zawilości polskiego prawa autorskiego w odniesieniu do utworów i dokumentów gromadzonych przez biblioteki cyfrowe. Przypomina,

że musi minąć 70 lat od śmierci twórcy lub ostatniego współtwórcy, aby utwór znalazł się w domenie publicznej, kiedy to można go udostępniać bez ograniczeń.

Dwa artykuły zamieszczone w „Bibliotekarzu” dotyczą specyficznych użytkowników bibliotek cyfrowych: dzieci i osób niepełnosprawnych. W sieci istnieją różnorodne dziecięce biblioteki wirtualne, opisane pokrótce w artykule Pauliny Bartosik [6]. Jest wśród nich International Children’s Digital Library, gromadząca książki i materiały autorów niemieckich, hiszpańskich, angielskich, arabskich i polskich, posiadająca bardzo przyjazny, intuicyjny interfejs, pozwalający w prosty sposób przeszukiwać udostępniane zasoby. Jest ona tworzona przez Fundację ICDL dla dzieci zainteresowanych literaturą dziecięcą innych narodów. Inną wirtualną biblioteką dla dzieci jest Children’s Book Online: The Rosetta Project z bogatą kolekcją książek ilustrowanych, wydanych głównie w XIX i początkach XX wieku. Niektóre pozycje są dostępne w różnych wersjach językowych, bądź są czytane przez lektora. Children’s Book Online posiada w swoich zasobach głównie książeczki cienkie, kilkunastostronicowe, pogrupowane według poziomu zaawansowania w umiejętności czytania.

Dużym udogodnieniem dla osób niepełnosprawnych podczas korzystania z bibliotek wirtualnych są urządzenia wspomagające czytanie i syntezy mowy. W bibliotece cyfrowej „Gallica” dostępne są odpowiednie formaty i technologie przyjazne dla takiego sprzętu. Szczególnie ważny dla niepełnosprawnych jest dostęp do pozycji aktualnych, zapewniony w przywołanej bibliotece dzięki porozumieniom zawierającym z wydawcami odnośnie do praw autorskich.

W „Poradniku Bibliotekarza” w badanym okresie wydrukowano 14 artykułów związanych z bibliotekami cyfrowymi. Są wśród nich artykuły dotyczące digitalizacji, która to tematyka w sposób bezpośredni wiąże się z funkcjonowaniem bibliotek wirtualnych. Najczęściej (sześć artykułów) prezentowało poszczególne biblioteki cyfrowe, a więc: Europeanę, Polską Bibliotekę Internetową, Kujawsko-Pomorską Bibliotekę Cyfrową, Word Digital Library, czy wreszcie wspólną platformę polskich bibliotek – Federację Bibliotek Cyfrowych. Autorzy artykułów, omawiając poszczególne biblioteki cyfrowe, przedstawiali sposoby przeszukiwania ich zasobów, rodzaj gromadzonych zbiorów i dostępne kolekcje oraz statystykę związaną z ich działalnością.

Uwagę zwraca artykuł Adriana Uliasz, [7] charakteryzujący FBC, jej zadania i rolę w popularyzacji zbiorów regionalnych. Autor prezentuje możliwości wyszukiwawcze dostępne na platformie FBC: od wyszukiwania prostego, poprzez zaawansowane, po wyszukiwanie według identyfikatora (np. ISBN, OAI – specyficzny numer nadawany publikacji włączanej do zasobów FBC). A. Uliasz koncentruje się na wyszukiwaniu prostym (w FBC nazwanym „Wg opisu”), umożliwiającym szeroką penetrację zasobów bibliotek cyfrowych poprzez wpisywanie różnorodnych wyrażen (m.in.: autor, tytuł, wydawca, format, źródło, zakres, język). Możliwość wyszukania rzeczowego dają temat i słowo kluczowe oraz opcja „Opis”. Autor stwierdza, iż zasoby FBC mogą być pomocne w poszukiwaniach literatury regionalnej, gdyż oferują materiały unikatowe, najczęściej wydawane w XIX i początkach XX wieku, dostępne w tradycyjnych bibliotekach zazwyczaj tylko na miejscu. Dokumenty te mogą być wykorzystywane przez bibliotekarzy w pracy dydaktycznej z czytelnikami.

kami zainteresowanymi tematyką regionalną i regionalizmem. Publikacje w formie cyfrowej – możliwe do przeglądania w dowolnym czasie i miejscu – wzbogacają warsztat metodyczny bibliotekarza i umożliwiają szeroką edukację regionalną młodego pokolenia.

Wśród artykułów zazwyczaj pochlebnie wyrażających się o możliwościach i udogodnieniach związanych z funkcjonowaniem bibliotek cyfrowych, pojawiają się także słowa krytyki, szczególnie o PBI. Zdaniem Henryka Hollendra, wyrażonym w felietonie zatytułowanym *Piszę, czytam, klikam* [8], PBI nie posiada odpowiednio dobranych materiałów oraz prawidłowych danych bibliograficznych przy niektórych pozycjach. Dużą wadą są także niedokładne skany i brak aktualnych informacji. Autor miał nadzieję, że w następnych latach sytuacja ulegnie zmianie, choć patrząc z perspektywy czasu na ten projekt, chyba tak się nie stało.

„Zagadnienia Informacji Naukowej” poruszają tematykę bibliotek cyfrowych w jedenastu artykułach, opublikowanych na przestrzeni lat 2002-2013. Najwięcej artykułów dotyczy poszczególnych bibliotek cyfrowych i zawiera ich charakterystykę ogólną: rodzaj zgromadzonych zbiorów, sposoby ich przeszukiwania, funkcjonalność interfejsu. Dwa artykuły dotyczą Europeany: jej początkowej fazy rozwoju [9] oraz działania w późniejszym czasie. Biblioteka Europejska, powstała w latach 2001-2004 jako inicjatywa kilkudziesięciu krajów europejskich (głównie Finlandii, Francji, Niemiec, Włoch, Holandii), stanowiła początki „Europeany”. Zadaniem Biblioteki Europejskiej było ukazanie bogactwa i historii kultury europejskiej poprzez zasoby bibliotek narodowych uczestniczących w projekcie. Podobne cele stawia sobie przed sobą Europeana, co podkreśliły w swoim materiale Agata Bożek i Lena Kamińska-Mazur [10]. Celem powołania Europeany jest – jak piszą autorki – „umożliwienie i upowszechnienie dostępu do europejskich wielojęzycznych i wielokulturowych zasobów informacyjnych, zawierających bogate dziedzictwo kulturowe starego kontynentu [11]”.

W „Zagadnieniach Informacji Naukowej”, w trzech artykułach, opisano problematykę metadanych, wiążącą się ściśle z tematyką bibliotek cyfrowych. W bibliotekach wirtualnych przyjęto schemat danych Dublin Core, który daje możliwość opisu formalnego i rzeczowego materiałów cyfrowych. W artykule *Metadane w archiwizacji dokumentów elektronicznych* [12] autorka, Justyna Adamus, omawia funkcje i rodzaje metadanych, ich standardy, schemat Dublin Core oraz klasyfikacje dokumentów. W innym artykule [13] przedstawiono nowe zalecenia Konsorcjum WWW (W3C) w zakresie organizacji i zawartości danych w schemacie Dublin Core.

Kolejny artykuł opublikowany w „Zagadnieniach Informacji Naukowej”, [14] dotyczy osób niepełnosprawnych fizycznie. Autorka analizuje międzynarodowe i polskie biblioteki cyfrowe pod kątem ich funkcji wykorzystywanych przez osoby słabo widzące lub niewidome. Biblioteki posiadają wiele udogodnień dla niepełnosprawnych (choćby dostępność tekstów dla programów czytających, dużą ilość audiobooków w zasobach), ale także ograniczenia. Wadą większości omawianych bibliotek cyfrowych jest format przedstawiania danych uniemożliwiający dalszą ich obróbkę, czy mało czytelny dla screen readerów sposób wyświetlania wyników wyszukiwania.

Piotr Tańkowski pokusił się o krytykę funkcjonowania polskich bibliotek cyfrowych [15]. Choć jego tekst ma już pięć lat, pewne stwierdzenia nie straciły aktualno-

ści w dzisiejszym czasie. Zauważył, że w kolekcjach bibliotek cyfrowych znajdują się głównie stare teksty, w najlepszym wypadku z początków XX wieku, mało jest pozycji nowych, objętych prawami autorskimi. Krąg użytkowników także jest dość wąski, ograniczający się do zapaleńców i pasjonatów. Autor wskazuje jako wzór głównie biblioteki amerykańskie, oferujące aktualne teksty i przydatne użytkownikom nowości książkowe.

W „Przeglądzie Bibliotecznym” zagadnienia funkcjonowania bibliotek cyfrowych podejmowane są rzadziej (dziewięć artykułów). Wśród tematów poruszanych w badanych artykułach żaden nie dominuje. Małgorzata Wielek-Konopka [16] omawia znaczenie prywatnych kolekcji w zasobach bibliotek cyfrowych, jednocześnie stwierdzając, że polskie biblioteki cyfrowe posiadają nieliczne pozycje pochodzące z prywatnych zbiorów. Takie tytuły odnajdujemy głównie w Wielkopolskiej Bibliotece Cyfrowej (około 3 tys. publikacji) i w bibliotekach cyfrowych ukierunkowanych na gromadzenie dokumentów z prywatnych księgozbiorów, np. w Wirtualnym Archiwum Polskich Ormian.

Praktycznym aspektem funkcjonowania bibliotek cyfrowych zajmuje się Jolanta Mazurek [17], która prezentuje wyniki swoich badań przeprowadzonych wśród studentów, pracowników naukowych (głównie historyków) i użytkowników. J. Mazurek zbadała zasoby bibliotek cyfrowych pod kątem ich użyteczności, oczekiwań użytkowników, wykorzystania ich księgozbiorów w pracy naukowej. Zwraca uwagę fakt, iż biblioteki cyfrowe obecnie oferują głównie zasoby związane z naukami humanistycznymi, rzadko spotykane są pozycje z zakresu nauk ścisłych. Humanisci uznają wysoką rangę zasobów cyfrowych, gdyż cytowanie materiału z kolekcji cyfrowej stawiają na równi z cytowaniem dokumentu drukowanego. Zwraca także uwagę mała ilość dostępnych pozycji w zasobach cyfrowych w porównaniu ze zbiorami bibliotek tradycyjnych. Autorka sugeruje, że należy rozwijać kolekcje tematyczne i tworzyć wąskospecjalistyczne biblioteki wirtualne.

W latach 2002-2013 tylko cztery artykuły opublikowano w czasopiśmie „Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej”. Jeden z ciekawszych tekstów napisał Marek Nahotko [18], w którym zastanawia się, czy obecnie możemy już mówić o rzeczywistej Globalnej Bibliotece Cyfrowej, czy jest to na razie tylko idea. Według M. Nahotki biblioteka cyfrowa na skalę światową posiada pewne charakterystyczne cechy, jakimi są m.in.: globalność/lokalność (obiekty są tworzone lokalnie, a udostępniane globalnie, nie eliminują się one wzajemnie, lecz uzupełniają) oraz transgraniczność (dane prezentowane w bibliotekach cyfrowych mogą być wykorzystywane przez grupy uczonych reprezentujących różne dziedziny nauki i różne kraje). Autor stwierdza, że GBC nie jest instytucją, którą można zarządzać odgórnie, lecz organizującą się wewnątrznie siecią zasobów i danych.

O roli słów kluczowych w charakterystyce rzeczowej dokumentów zgromadzonych w Wielkopolskiej Bibliotece Cyfrowej, interesująco pisze Irena Gruchała [19]. Opis rzeczowy w WBC wyrażany słowami kluczowymi jest dość swobodny i nie-normowany, przez co wyszukiwanie jest utrudnione. I. Gruchała postuluje, aby wprowadzić jednolite rozwiązania w opisie rzeczowym podobnych dokumentów i podjąć współpracę w ramach instytucji współtworzących WBC w celu przygotowania wspólnej instrukcji opracowania rzeczowego dokumentów.

Materiały publikowane w czasopismach bibliotekarskich skupiają się na roli bibliotek cyfrowych dla popularyzacji dziedzictwa narodowego i regionalnego. Naświetlają szczególnie znaczenie bibliotek cyfrowych dla użytkowników pragnących zgłębiać zagadnienia związane z przeszłością swoich „małych ojczyzn”. Jednocześnie autorzy zwracają uwagę na dotkliwy brak w zasobach bibliotek cyfrowych publikacji najnowszych, udostępnianych w ich kolekcjach w ograniczonym zakresie ze względu na przepisy prawa autorskiego. W badanych artykułach często podejmowana jest problematyka opisu rzeczowego i formalnego dokumentów, który tworzony jest głównie w systemie Dublin Core. Prawidłowy i dokładny opis rzeczowy gwarantuje pomyślne wyniki wyszukiwania i ułatwia użytkownikom pracę. W badanych publikacjach stwierdza się, że sposób wyszukiwania jest odpowiedni w stosunku do potrzeb czytelników, a interfejs portali przyjazny. W odszukanych artykułach bardzo często omawia się funkcjonowanie poszczególnych bibliotek cyfrowych polskich i zagranicznych. Charakteryzuje się ich zasoby pod kątem przydatności dla użytkowników, a także opisuje się sposób wyszukiwania, podając często konkretne przykłady dokumentów wybranych z poszczególnych kolekcji. Autorzy zauważają także plusy działalności bibliotek cyfrowych, przede wszystkim oszczędność czasu i wygodę. Przeciętny internauta często, niestety, nie wie o istnieniu takich bibliotek w sieci i należałoby, co jest zadaniem dla bibliotekarzy, bardziej reklamować ich usługi i możliwości, jakie dają w procesie nabywania i uzupełniania wiedzy.

*Mgr Małgorzata Czub – nauczyciel bibliotekarz,
Wydział Informacyjno-Bibliograficzny i Czytelnia, PBW w Bielsku-Białej.*

PRZYPISY:

- [1] ŻABICKI, Sławomir. Bałtycka Biblioteka Cyfrowa – sprzęt i oprogramowanie, jego techniczne plusy i minusy. *Bibliotekarz*, 2009, nr 7/8, s. 30-32.
- [2] JANDA, Bożena. Podkarpacka Biblioteka Cyfrowa. *Bibliotekarz*, 2012, nr 11, s. 6-8.
- [3] BARTOSIK, Paulina. Biblioteki cyfrowe, czyli jak czytać książki bez wychodzenia do biblioteki. *Bibliotekarz*, 2013, nr 4, s. 19-21.
- [4] BEDNARCZYK, Dorota, MURZYNOWSKA, Danuta. Promocja zasobów polskich bibliotek cyfrowych w mediach społecznościowych. *Bibliotekarz*, 2011, nr 11, s. 13-16.
- [5] HOWORKA, Bolesław. Biblioteka cyfrowa i prawo autorskie. *Bibliotekarz*, 2006, nr 10, s. 7-11.
- [6] BARTOSIK, Paulina. Dzieci wśród wirtualnych regałów – zasoby dziecięcych bibliotek cyfrowych dla najmłodszych. *Bibliotekarz*, 2012, nr 12, s. 19-21.
- [7] ULIASZ, Adrian. Federacja bibliotek cyfrowych w warsztacie pracy bibliotekarza. *Poradnik Bibliotekarza*, 2012, nr 5, s. 38-40.
- [8] HOLLENDER, Henryk. Piszę, czytam, klikam. *Poradnik Bibliotekarza*, 2006, nr 4, s. 13-14.
- [9] ZIÓLKOWSKA, Sylwia. Projekt i serwis Biblioteki Europejskiej (The European Library – TEL). *Zagadnienia Informacji Naukowej*, 2008, nr 2, s. 3-15.
- [10] BOŻEK, Agata, KAMIŃSKA-MAZUR, Lena. Europeana – cyfrowa kolekcja europejskiego dziedzictwa kultury. *Zagadnienia Informacji Naukowej*, 2009, nr 1, s. 130-139.
- [11] Tamże, s. 133.
- [12] ADAMUS, Justyna. Metadane w archiwizacji dokumentów elektronicznych. *Zagadnienia Informacji Naukowej*, 2009, nr 2, s. 13-28.

- [13] BRACHFOGEL, Agnieszka. „Terminy metadanych DCMI” – nowe zalecenia dla metadanych Dublin Core. *Zagadnienia Informacji Naukowej*, 2010, nr 1, s. 57-70.
- [14] DURSKA, Anna. Cyfrowe książki i biblioteki – próba oceny przydatności dla osób z dysfunkcją wzroku. *Zagadnienia Informacji Naukowej*, 2008, nr 2, s. 29-43.
- [15] TAFIŁOWSKI, Piotr. Od rękopisu do platformy eContent. *Zagadnienia Informacji Naukowej*, 2008, nr 2, s. 44-49.
- [16] WIELEK-KONOPKA, Małgorzata. Depozyty cyfrowe z prywatnych kolekcji jako sposób wzbogacania zasobów bibliotek cyfrowych i ochrony dziedzictwa kulturowego. *Przegląd Biblioteczny*, 2012, nr 3, s. 351-368.
- [17] MAZUREK, Jolanta. Polskie biblioteki cyfrowe w ocenie pracowników nauki. *Przegląd Biblioteczny*, 2012, nr 1, s. 58-78.
- [18] NAHOTKO, Marek. Globalna Biblioteka Cyfrowa – metafora czy rzeczywistość. *Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej*, 2011, nr 3, s. 3-8.
- [19] GRUCHAŁA, Irena. Swobodne słowa kluczowe jako narzędzie zarządzania informacją w Wielkopolskiej Bibliotece Cyfrowej. *Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej*, 2011, nr 1/2, s. 34-45.

BIBLIOTEKI W REGIONIE

Anna Misiak*Miejska Biblioteka Publiczna im. prof. Władysława Studenckiego w Bytomiu***KREATYWNIEM I Z PASJĄ
WARSZTATY ARTYSTYCZNE W MIEJSKIEJ BIBLIOTECE PUBLICZNEJ W BYTOMIU**

Miejska Biblioteka Publiczna w Bytomiu, inspirując się japońską sztuką składania papieru, postanowiła zachęcić dzieci do nauki origami oraz innych technik artystycznego wykorzystania papieru. Od stycznia 2012 roku przy Wypożyczalni Literatury dla Dzieci i Młodzieży działa Kącik Artystyczny „KreaTYwnia”. Warsztaty adresowane są głównie do przedszkolaków i uczniów szkół podstawowych, choć różnorodność tematyczna spotkań sprawia, że także starsza młodzież oraz osoby dorosłe mogą nauczyć się czegoś ciekawego.

Origami, czyli japońska sztuka składania papieru, ma swoje korzenie w kulturze VIII-wiecznych Chin. Początkowo była jedynie rozrywką dworu cesarskiego, a papierowe ozdoby służyły głównie do dekorowania świątyń z okazji uroczystości religijnych. Z upływem czasu sztuka ta coraz bardziej się upowszechniała, zyskując coraz większą popularność nie tylko w Chinach i Japonii, ale i na całym świecie. Przez odpowiednie złożenie kolorowego papieru można uzyskać dowolny kształt. Wszystko zależy od znajomości reguł składania papieru i wyobraźni artysty. Origami uczy kreatywnego myślenia, rozwija wyobraźnię przestrzenną, wzmaga koncentrację, ćwiczy zręczność dłoni. Do tworzenia skomplikowanych papierowych figur potrzeba wiedzy i wielu godzin ćwiczeń, jednak złożenie najprostszego origami nie stanowi większego problemu nawet dla dziecka.

Organizując warsztaty, zaczęliśmy od poznawania tajników origami klasycznego, które powstaje najczęściej z jednego kawałka papieru i podczas jego składania nie używa się nożyczek ani kleju. Na pierwszych warsztatach powstawały rybki, pawie, żurawie, dwubarwne motyle i kolorowe kwiaty. Umiejętny dobór stopnia trudności wykonania papierowej figurki do sprawności i możliwości manualnych dzieci sprawił, iż każdy opuszczał zajęcia zadowolony z własnej pracy i pełen chęci do podjęcia kolejnego artystycznego wyzwania.

Wraz z kolejnymi spotkaniami Kącika Artystycznego „KreaTYwnia”, zaczęliśmy poszerzać ofertę technik artystycznych. Po origami klasycznym dzieci zapoznały się z sekretami origami płaskiego, które polega na tworzeniu półpłaskich kompozycji geometrycznych, poprzez naklejanie na arkusz papieru odpowiednio zgiętych kolorowych kwadratów, prostokątów, kół i trójkątów. Technika ta, ze względu na łatwość wykonania oraz duże możliwości wykazania się własną inwencją twórczą, spotkała się z ogromnym zainteresowaniem wśród najmłodszych uczestników warsztatów, choć należy przyznać, że dorośli także wykazują się na tym polu dużą pomysłowością. W naszej galerii dziecięcych prac origami płaskiego znalazły się już między innymi tęcze, pajacyki, kraby i koniki morskie, stokrotki, tulipany i przebiśniegi, a nawet znane i lubiane postacie literackie – Harry Potter, Rumcajs, Pipi Pończoszanka, Jaś i Małgosia oraz Muminki.

Najbardziej wytrwali zwolennicy origami mogą próbować swoich sił, tworząc – przy wykorzystaniu techniki origami 3D – przestrzenne figury zwierząt i kwiatów, które w oczach osób je podziwiających, urastają do rangi papierowych dzieł sztuki. Wykonanie takich figurek rozpoczyna się od przygotowania odpowiedniej ilości modułów, czyli złożonych we właściwy sposób papierowych trójkątów. Potem – odpowiednio łącząc ze sobą przygotowane moduły (podobnie jak w puzzlach przestrzennych) – tworzy się dowolnie wybrane kształty. Ten rodzaj artystycznego wyrazu nie należy do najłatwiejszych, mimo to mamy już za sobą udane próby złożenia łabędzi, rybek, zółwi, piesków, stokrotek i tulipanów.

Warsztaty organizowane w ramach Kącika Artystycznego „KreaTYwnia” nie ograniczają się jedynie do różnych form origami. Sukcesywnie wprowadzamy nowe techniki artystyczne. Uczestnicy spotkań zapoznali się już z kolażem, mozaiką, quiltingiem i fringingiem. W najbliższym czasie planujemy poszerzyć ofertę warsztatów o takie metody artystycznych działań, jak: iris folding, teabag folding, decoupage, dekoracje z filcu, zabawki z pomponów. Szeroka paleta technik artystycznego wyrazu sprawia, że na zajęcia przychodzą nie tylko dzieci, które były pierwotnym adresem kreatywnych warsztatów, ale także dorośli szukający pomysłu na wykonanie oryginalnej kartki świątecznej lub niebanalne zapakowanie prezentu.

Działalność „KreaTYwni” wpłynęła także na większe zainteresowanie literaturą hobbystyczną w naszej bibliotece. Czytelnicy coraz chętniej sięgają po pozycje dotyczące origami, decoupage’u, scrapbookingu, a nawet historii sztuki.

Miejska Biblioteka Publiczna w Bytomiu raz do roku organizuje wystawę prac dzieci, które biorą udział w kreatywnych warsztatach. Wystawa cieszy się dużym zainteresowaniem nie tylko wśród młodych artystów i ich rodziców, ale także wśród osób pozornie niezainteresowanych działaniami Kącika Artystycznego „KreaTYwnia”. Bardzo nas to cieszy i daje energię do dalszej twórczej działalności.

Tekst i fotografie:
*mgr Anna Misiak – bibliotekarz,
MBP w Bytomiu.*

Z PRAKTYKI NAUCZYCIELA BIBLIOTEKARZA

Monika Stefanowska*Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach
Filia w Tarnowskich Górach***„CIUCHCIA W PRZEDSZKOLU”
KONSPEKT ZAJĘĆ DLA PRZEDSZKOLAKÓW NA PODSTAWIE WIERSZA
JULIANA TUWIMA *LOKOMOTYWA*****Uczestnicy:** dzieci 5-letnie.**Miejsce:** Publiczne Przedszkole nr 21 w Tarnowskich Górach.**Czas trwania:** 60 minut.**Cele główne:** zapoznanie dzieci z literaturą dziecięcą, propagowanie głośnego czytania.**Cele szczegółowe:**

- zapoznanie dzieci z wierszem *Lokomotywa* Juliana Tuwima, biografią i twórczością poety oraz ideą Roku Juliana Tuwima,
- pobudzenie kreatywności w zabawach tematycznych,
- kształtowanie postawy twórczej podczas zajęć plastycznych,
- integracja grupy poprzez wspólną zabawę.

Cele operacyjne:

Przedszkolak powinien:

- wiedzieć kim był Julian Tuwim i znać kilka tytułów jego wierszy dla dzieci,
- zrozumieć i zapamiętać treść wiersza *Lokomotywa* oraz odtworzyć wyrazy dźwiękonaśladowcze z tego utworu,
- uczestniczyć aktywnie w zabawach tematycznych,
- wykazać się inwencją twórczą w zajęciach plastycznych,
- zintegrować się z grupą we wspólnej zabawie.

Metody pracy:

- głośne czytanie,
- pogadanka,
- praca z tekstem literackim,
- praca z obrazkiem,

- zabawa usprawniająca aparat mowy,
- zabawa dydaktyczna,
- zabawa ruchowa.

Formy pracy:

- indywidualna,
- grupowa,
- zbiorowa.

Środki dydaktyczne:

Teksty wierszy Juliana Tuwima: *Lokomotywa*, *Okulary*, *Słoń Trąbalski*, *Ptasie radio*, *Abecadło*, *Pstryk*; makieta pociągu z wagonikami i elementami do przyklejenia (postacie i przedmioty podróżujące ciuchcią); tabliczki miejscowości z rysunkami (samochód, koń, żaba, kredka, kot, rower, czapka, liść, telefon, kasztan); szablon z lokomotywą; kredki i mazaki do wykonania projektu ciuchci; szablon ciuchci; słoneczka i chmurki; zakładki w kształcie ciuchci.

Przebieg zajęć:

- Powitanie.

Wprowadzenie w tematykę zajęć krótką informacją o Julianie Tuwimie i jego twórczości dla dzieci oraz nawiązanie do obchodów Roku Juliana Tuwima. Prowadząca czyta fragmenty najbardziej znanych wierszy J. Tuwima, zadaniem dzieci jest odgadnięcie ich tytułów.

- Głośne czytanie.

Prowadząca odczytuje tekst *Lokomotywy*, następnie zaprasza dzieci do wspólnego czytania jej fragmentów. Ich zadaniem jest odczytanie wyrazów dźwiękonaśladowczych, np. puff, uff.

- Rozmowa.

Prowadząca wspólnie z dziećmi omawia przeczytany wiersz. Na makiecie pociągu dzieci – z pomocą prowadzącej – przyklejają osoby, zwierzęta i rzeczy podróżujące ciuchcią.

- Zabawa ruchowa „w ciuchcią”.

Dzieci zostają zaproszone na wycieczkę ciuchcią. W tym celu przypominają, jakie odgłosy wydaje pociąg. Ustalamy dźwięki i ruchy, które będą wykonywać uczestnicy zabawy, np. ciuchcia rusza: dzieci wykonują wolne, okrężne ruchy rąk i wymawiają dźwięki „sz-sz-sz”; gdy ciuchcia hamuje: odchylają się do tyłu i mówią „ps-ps-ps”.

- Zabawa „Dziwne miejscowości”.

Prowadząca proponuje dzieciom zabawę w wymyślanie nazw miejscowości. Pokazuje kartonik z ilustracją, np. koników i pyta dzieci, jak mogłaby nazywać się miejscowość, w której mieszkają koniki. Dzieci wymyślają różne nazwy np. Konikowo, Małe Koniki, Koniki itp. Najciekawsza forma zostaje wybrana i zapisana na kartoni-

ku. W ten sam sposób powstaje 10 tabliczek z nazwami miejscowości, następnie dzieci dzielone są na małe grupki. Każda z grup losuje jedną tabliczkę i znajduje sobie miejsce na sali. Prowadząca (w roli konduktora) rozpoczyna podróż ciuchcią, która podjeżdża do kolejnych miejscowości i zabiera z nich pasażerów – przedszkolaków.

- Zajęcia plastyczne „Moja ciuchcia”.

Każdy z przedszkolaków otrzymuje szablon ciuchci. Zadaniem dzieci jest wymyślenie, kto lub co mogłoby podróżować lokomotywą z wiersza Juliana Tuwima oraz narysowanie wybranej osoby lub przedmiotu. Prowadząca, wspólnie z przedszkolakami, tworzy małą galerię lokomotywy i omawia pomysły plastyczne przedszkolaków.

- Ewaluacja zajęć.

Prowadząca prosi dzieci, aby oceniły zajęcia, w których wzięły udział. Na przygotowanym szablonie ciuchci dzieci mogą przykleić słoneczka (jeżeli zajęcia im się podobały) lub chmurki (jeżeli zajęcia im się nie podobały).

- Zakończenie.

Prowadząca dziękuje dzieciom za uwagę i miłą zabawę oraz rozdaje im zakładki do książek w kształcie ciuchci.

Bibliografia:

1. Buszkowski I., Michalec K., *Zabawy plastyczne*. Księgarnia Wydawnicza Skrzat, Kraków 2012.
2. Malkiewicz M., *Chodźmy się bawić: 150 zabaw dla dzieci*. Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2011.
3. Sprawka R., Graban J., *Logopedyczne zabawy grupowe dla dzieci od 4 do 7 lat*. Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2006.
4. Tuwim J., *Abecadło, Lokomotywa*. Wydawnictwo Zielona Sowa, cop. 2013.
5. Tuwim J., *Okulary, Słoń Trąbalski*. Wydawnictwo Zielona Sowa, cop. 2013.
6. Tuwim J., *Ptasie radio, Pstryk!* Wydawnictwo Zielona Sowa, cop. 2013.

Opracowała **mgr Monika Stefanowska** – nauczyciel bibliotekarz,
PBW w Katowicach – Filia w Tarnowskich Górach.

Katarzyna Herich

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach

PODRÓŻ TUWIMOWĄ „LOKOMOTYWĄ” KONSPEKT ZAJĘĆ DLA KLAS I-III SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Konspekt można wykorzystać w czasie lekcji w klasach I-III szkoły podstawowej oraz na zajęciach z edukacji czytelniczej i medialnej w bibliotece szkolnej lub pedagogicznej.

1. Cele zajęć:

- ✓ **Cel ogólny:** zapoznanie uczniów z utworem „Lokomotywa” Juliana Tuwima.
- ✓ **Cele operacyjne:**

Uczniowie:

- znają treść wiersza Juliana Tuwima „Lokomotywa”,
- potrafią wymienić przedmioty, które przewoził pociąg,
- wiedzą, jakie czynności należy wykonać, żeby udać się w podróż,
- znają zasady kulturalnego zachowania w środkach lokomocji.

2. **Metody pracy:** pogadanka, praca w grupach, praca indywidualna.

3. **Środki dydaktyczne:** książka z wierszem „Lokomotywa”, rozsypanki, kolorowanki.

4. **Czas trwania:** 45 min.

5. Przebieg lekcji:

- przywitanie uczniów, rozpoczęcie rozmowy na temat podróżowania i zasad kulturalnego zachowania obowiązujących w środkach transportu publicznego,
- rozwiązywanie rebusu (*Podróż lokomotywą*),
- czytanie wiersza J. Tuwima „Lokomotywa” – uczniowie zapamiętują kolejność, w jakiej przewożone są rzeczy w pociągu,
- praca w grupach – układanie rozsypanki (dostępna pod adresem: <http://mariannaoklejak.blogspot.com/2010/05/odz-dla-dzieci.html>): każda grupa otrzymuje ilustracje ponumerowanych wagonów oraz ilustracje

- przedmiotów, które pociąg przewoził – zadanie uczniów polega na właściwym dopasowaniu zawartości do odpowiedniego wagonu,
- praca indywidualna – każdy uczeń otrzymuje kolorowankę (dostępna pod adresem: <http://www.dobredladziecka.pl/2012/06/18/kolorowanka-od-bazgroszyutu-a-tych-wagonow/>) z jednym, pustym wagonem. W nim rysuje te przedmioty, które według niego mogłyby również być przewożone w pociągu,
 - tworzenie „książeczki” zawierającej rysunki (kolorowanki) dzieci, doczepione do lokomotywy przygotowanej przez nauczyciela,
 - rozdanie potwierdzeń uczestnictwa i pożegnanie uczniów.

Bibliografia:

1. Dziadura G.: *Wielka podróż pierwszaków: scenariusz zajęć w klasie I*. „Nauczanie Początkowe” 2002/2003, nr 1, s. 92-97.
2. Kuczyńska-Koschany K.: „Lokomotywa” *Tuwima: wariacje i konteksty (od wiersza dla dzieci do wiersza o Zagładzie)*. „Polonistyka” 2012, nr 1, s. 6-13.

Opracowała **mgr Katarzyna Herich** – nauczyciel bibliotekarz,
Wydział Informacji Bibliograficznej, PBW w Katowicach.

Katarzyna Herich

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach

**BIBLIOTEKI PEDAGOGICZNE: WSPÓLPRACA ZE ŚRODOWISKIEM OŚWIATOWYM
ORAZ PRACA PEDAGOGICZNA, Z WYSZCZEGÓLNIENIEM DZIAŁALNOŚCI
PEDAGOGICZNEJ BIBLIOTEKI WOJEWÓDZKIEJ IM. JÓZEFA LOMPY
W KATOWICACH***

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka (...) służy nauczycielom i studentom. Posiada wykwalifikowaną kadrę nauczycieli – bibliotekarzy, atrakcyjne zbiory (...), estetyczne wnętrza wypożyczalni i czytelní. Bibliotekarze prezentują swoją placówkę na stronie internetowej, poprzez afisze, ogłoszenia i wystawy. Współpracują ze śląskimi szkołami i placówkami oświatowymi, prowadząc lekcje biblioteczne, konsultacje, pomagając w organizowaniu imprez i samodzielnie je organizując. Zapraszają do swego miejsca pracy uczniów i nauczycieli w ramach dni otwartych. Uczestniczą w przedsięwzięciach krajowych i międzynarodowych. Występują jako prelegenci na ogólnopolskich konferencjach i publikują w czasopismach oraz Internecie.

B. Michalek: *Z przeszłości ku przyszłości. Migawki z dziejów Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. J. Lompy w Katowicach*, s. 15 (poz. 8 poniższego zestawienia).

Działalność Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. J. Lompy w Katowicach

1. 20-LECIE Galerii "U Belfrów" przy Bibliotece Pedagogicznej w Sosnowcu / Katarzyna Kidawa // *Poradnik Bibliotekarza*. - 2012, nr 9, s. 26-27
2. 40 LAT Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Katowicach, Filii w Sosnowcu : 1964-2004 / [red. Anna Biała]. - Sosnowiec : Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Katowicach, Filia w Sosnowcu, 2004. - 88 s. : il. ; 23 cm. - ISBN 83-921212-0-1
3. 50 LAT Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach Filii w Tychach : 1955-2005 / [tekst i oprac. Anna Pawłowska, Sylwia Puchała]. - Tychy : Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Katowicach. Filia w Tychach, [2005]. - 23 s. : [2] tab. luz. ; 21 cm. - ISBN 83-921212-1-X
4. 50-LECIE Pszczyńskiej Filii Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Katowicach / oprac. Małgorzata Szmit, Anna Niemiec, Aleksandra Jarczyk. - Pszczyna : Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Katowicach. Filia w Pszczynie, 2001. - 73 s. : tab. ; 30 cm
5. 55 LAT Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach Filii w Bytomiu / [Bożena Zwierzyńska, Anita Góral]. - Bytom : Pedago-

* Zestawienie bibliograficzne w wyborze, za lata 2001-2012, opracowane na podstawie zbiorów własnych biblioteki.

- giczna Biblioteka Wojewódzka w Katowicach. Filia w Bytomiu, 2007. - 59 s. :
wykr., fot. ; 24 cm. - ISBN 978-83-921212-3-7
6. 55 LAT Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach Filii w Raciborzu : 1951-2006 / [oprac. przez zespół pracowników PBW Filii w Raciborzu Agatę Śliwicką i in.]. - Racibórz : [b.w.], 2006. - 48 s. : fot. ; 21 cm
 7. 75 LAT Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Katowicach : 1928-2003 / [red. Elżbieta Herich]. - Katowice : Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka, [2003]. - 99 s. : il. ; 23 cm. - ISBN 83-87543-14-4
 8. 80 LAT Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach (1928-2008) / [red. Maria Grabowska i in.]. - Katowice : Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka, [2008]. - 58 s., XII s. tabl. kolor. : il. ; 21 cm. - ISBN 978-83-921212-5-1
 9. BIBLIOTEKA Pedagogiczna w Jaworznie : zarys historii ; 1957-2007 / Marta Fidyk. - Jaworzno : Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Katowicach. Filia w Jaworznie, 2007. - 156 s. : fot., il. ; 21 cm. - ISBN 83-921212-4-4
 10. DZIAŁALNOŚĆ Biblioteki Instytutu Pedagogicznego w Katowicach na rzecz nauczycielstwa Górnego Śląska w latach 1928-1939 / Maria Kycler // Nowa Biblioteka. - 2011, nr 1, s. 81-106
 11. DZIAŁALNOŚĆ dydaktyczna i szkoleniowa Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. J. Lompy w Katowicach, filii w Chorzowie / Jolanta Droszol // W: CHORZOWSKIE Zeszyty Dydaktyczne. T. 10 / pod red. Mariana Piegzy. - Chorzów : Agencja Wydawniczo-Reklamowa "map", 2012. - S. 37-41
 12. DZIAŁALNOŚĆ kulturalno-oświatowa Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. J. Lompy w Katowicach - Filii w Będzinie / Anna Wierzbicka-Marzec // Dialogi Biblioteczne. - 2008, nr 2, s. 14-16
 13. DZIAŁALNOŚĆ Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach : wybrane aspekty / oprac. Rada Biblioteki PBW w Katowicach, w składzie: Kazimiera Michalak [i in.] ; red. merytoryczna Maria Grabowska, Anita Góral. - Katowice : Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka, 2005. - 83 s. : il. ; 30 cm
 14. JUBILEUSZ 80-lecia działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. J. Lompy w Katowicach / Barbara Czechowicz // Ogniskowiec. - Nr 4 (2009), s. 6-7
 15. JUBILEUSZ 80-lecia działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. J. Lompy w Katowicach / Barbara Michałek // Dialogi Biblioteczne. - 2009, nr 1, s. 5-7
 16. NAJCENNIEJSZE dzieła Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach / Juta Szymańska // Forum Nauczycieli. - 2002, nr 1, s. 40-42
 17. NAJSTARSZE czasopisma w Czytelnii Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. J. Lompy w Katowicach : cz. 1 / Barbara Czechowicz // Dialogi Biblioteczne. - 2011, nr 1, s. 11-18

18. NAJSTARSZE czasopisma w Czytelnii Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. J. Lompy w Katowicach : cz. 2 / Barbara Czechowicz // Dialogi Biblioteczne. - 2011, nr 2, s. 11-16
19. NAJSTARSZE zbiory Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. J. Lompy w Katowicach / Barbara Michałek // W: 80 LAT Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach (1928-2008) / [red. Maria Grabowska i in.]. - Katowice : Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka, [2008]. - S. 19-24
20. OBCHODY Międzynarodowego Miesiąca Bibliotek Szkolnych z PBW - Filia Jaworzno / Krystyna Baca // Poradnik Bibliotekarza. - 2009, nr 2, s. 29-30
21. OSIEMDZIESIĘCIOLATKA ma się coraz lepiej [Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. J. Lompy w Katowicach] / Karolina Włoczyk // Magazyn Szkolny. - Nr 3/320 (grudzień 2008), s. 5
22. PEDAGOGICZNA Biblioteka Wojewódzka - Filia w Jaworznie / Barbara Kucharska // Poradnik Bibliotekarza. - 2008, nr 12, s. 27-29
23. PEDAGOGICZNA Biblioteka Wojewódzka im. J. Lompy w Katowicach / Katarzyna Herich // Dialogi Biblioteczne. - 2008, nr 1, s. 5-10
24. PODAŻANIE za współczesnością [Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Katowicach - Filia w Sosnowcu] / Katarzyna Kidawa // Magazyn Szkolny. - Nr 3/297 (listopad 2006), s. 18-19
25. POWIATOWE Targi Edukacyjne promocją Biblioteki Pedagogicznej w Zawierciu / Jolanta Kasperek, Dorota Walus // Poradnik Bibliotekarza. - 2009, nr 5, s. 26-27
26. PROMOWANIE dorobku twórczego nauczycieli / Janina Parysz // Dyrektor Szkoły. - 2005, nr 3, s. 14-16
27. ROK Przedszkolaka w Bibliotece Pedagogicznej w Zawierciu / Jolanta Kasperek, Dorota Walus // Wychowanie w Przedszkolu. - 2009, nr 10, s. 41-42
28. ROLA pedagogicznej biblioteki w procesie doskonalenia zawodowego nauczycieli (na przykładzie pracy Filii Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Chorzowie) / Janina Parysz // W: CHORZOWSKIE Zeszyty Dydaktyczne. T. 2 / pod red. Mariana Piegzy. - Chorzów : Agencja Wydawniczo-Reklamowa "map", 2004. - S. 88-97
29. SYSTEM "Promax" w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Katowicach / Barbara Michałek // Poradnik Bibliotekarza. - 2005, nr 9, s. 32-34
30. ŚLAD twórczości wielkiego Ślązaka ks. dr. Emila Szramka w zbiorach Czytelnii Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. J. Lompy w Katowicach / Bogna Koziół // Dialogi Biblioteczne. - 2011, nr 2, s. 33-36
31. UWALNIAMY książki! : bookcrossing w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. J. Lompy w Katowicach / Anna Monsior, Anna Marcol // Dialogi Biblioteczne. - 2009, nr 2, s. 7-8
32. W STRONĘ kreatywności... : przykłady dobrych praktyk w bibliotece pedagogicznej / Kamila Jakubczyk // Poradnik Bibliotekarza. - 2010, nr 4, s. 33
33. WSPÓŁPRACA Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej z lokalnym środowiskiem oświatowym / Jolanta Droszól // Magazyn Szkolny. - Nr 6/323 (marzec 2009), s. 20

34. WYBRANE formy współpracy ze środowiskiem oświatowym i akademickim w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. J. Lompy w Katowicach / Anna Marcol // Dialogi Biblioteczne. - 2008, nr 1, s. 11-12
35. Z DZIEJÓW bibliotek nauczycielskich w Chorzowie / Janina Parysz, Jolanta Droszol. - Chorzów : Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Katowicach - Filia w Chorzowie, 2006. - 116 s., [4] s. tabl. : il. ; 24 cm. - ISBN 83-919630-8-X
36. ZESTAWIENIE bibliograficzne publikacji (książek i artykułów) pracowników Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. J. Lompy w Katowicach za lata 1998 - 31.03.2008 - w wyborze / oprac. Anna Monsior // Dialogi Biblioteczne. - 2008, nr 1, s. 13-17

Współpraca bibliotek pedagogicznych z środowiskiem oświatowym

1. BADANIE efektywności bibliotek publicznych i pedagogicznych / Danuta Kaczmarek // Bibliotekarz. - 2012, nr 7-8, s. 16-17
2. BADANIE efektywności bibliotek publicznych i pedagogicznych - projekt SBP / Grażyna Leonowicz, Aldona Zawalkiewicz // Poradnik Bibliotekarza. - 2012, nr 10, s. 11-13
3. BIBLIOTEKA pedagogiczna: reforma - usługi - promocja / Janina Parysz // Nowe w Szkole. - 2002, nr 12, s. 7-9
4. BIBLIOTEKA pedagogiczna w lokalnym środowisku oświatowym / Janina Parysz // Poradnik Bibliotekarza. - 2007, nr 4, s. 3-5
5. BIBLIOTEKA szkolna dzisiaj / Bogumiła Staniów. - Warszawa : Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, 2012. - (Nauka, Dydaktyka, Praktyka ; 128). - S. 195-203 : Działalność bibliotek pedagogicznych na rzecz bibliotek i bibliotekarzy szkolnych
6. BIBLIOTEKI pedagogiczne : ewolucja do czego? / Agnieszka Jankowska // Poradnik Bibliotekarza. - 2005, nr 11, s. 3-6
7. BIBLIOTEKI pedagogiczne : ważna sieć, ważna sprawa / Kinga Hechsman // Poradnik Bibliotekarza. - 2009, nr 3, s. 8-9
8. BIBLIOTEKI pedagogiczne : wybrane zagadnienia / Jan Ciechorski // Bibliotekarz. - 2012, nr 3, s. 30-32
9. BIBLIOTEKI pedagogiczne są przydatne uczniom szkół średnich / Krzysztof Maciąg // Bibliotekarz. - 2012, nr 2, s. 5-11
10. BIBLIOTEKI pedagogiczne w 2000 roku / Elżbieta Barbara Zybert // Poradnik Bibliotekarza. - 2001, nr 11, s. 3-8
11. BIBLIOTEKI pedagogiczne w 2012 r. / Kinga Hechsman // Poradnik Bibliotekarza. - 2012, nr 4, s. 9-10
12. BIBLIOTEKI pedagogiczne w nowej rzeczywistości / Marzena Kowalczyk // Poradnik Bibliotekarza. - 2002, nr 2, s. 6-8
13. BIBLIOTEKI pedagogiczne wobec wyzwań współczesnej oświaty : materiały konferencji naukowej, Kalisz 11-12 maja 2006 / pod red. Danuty Wańki. - Kalisz : Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 2008. - 166 s. ; 24 cm. - ISBN 978-83-85638-80-6

14. BIBLIOTEKI szkolne i pedagogiczne : wspólna misja i wspólne doskonalenie swojej pracy / Maria Wiśniewska // Poradnik Bibliotekarza. - 2010, nr 7-8, s. 11-15
15. BIBLIOTEKI szkolne i pedagogiczne w obliczu nowej podstawy programowej / Beata Walczak // Poradnik Bibliotekarza. - 2011, nr 2, s. 3-6
16. BOOKCROSSING w bibliotece pedagogicznej / Bożena Zwierzyńska // Biblioteka w Szkole. - 2011, nr 4, s. 5-6
17. CO dalej z bibliotekami pedagogicznymi? / Sylwia Czacharowska // Bibliotekarz. - 2012, nr 1, s. 1-3
18. CZY biblioteki pedagogiczne są potrzebne nauczycielom? : na podstawie przeglądu piśmiennictwa pedeutologicznego / Krzysztof Maciąg // Bibliotekarz. - 2011, nr 6, s. 5-12
19. EDUKACJA humanitarna w bibliotekach pedagogicznych / Anna Wierzbicka-Marzec // Dialogi Biblioteczne. - 2009, nr 2, s. 16-18
20. EWALUACJA - nowa strategia nadzoru pedagogicznego : część pierwsza / Urszula Tobolska // Poradnik Bibliotekarza. - 2010, nr 12, s. 9-12
21. FUNKCJA edukacyjno-kulturalna bibliotek w społeczności lokalnej / Barbara Borowska // Edukacja Ustawiczna Dorosłych. - 2010, nr 1, s. 97-101
22. INFORMACYJNE i pedagogiczne funkcje bibliotek systemu oświaty w Polsce : możliwość czy konieczność? / Marcin Drzewiecki // Bibliotekarz. - 2001, nr 7-8, s. 8-12
23. INTEGRACJA funkcjonalna bibliotek publicznych, szkolnych i pedagogicznych : próba spojrzenia pozaresortowego / Marcin Drzewiecki // W: PRZYSZŁOŚĆ bibliotek w Polsce : materiały z ogólnopolskiej konferencji, Warszawa, 12-13.10.2007 r. / [red. tomu Jadwiga Sadowska]. - Warszawa : Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2008. - (Nauka, Dydaktyka, Praktyka ; 98). - S. 203-205
24. KILKA słów o współpracy biblioteki pedagogicznej z bibliotekami szkolnymi / Grażyna Imporowicz // Biblioteka w Szkole. - 2005, nr 2, s. 4-6
25. MAMA z dzieckiem w czytelni PBW - opis i analiza przypadku / Małgorzata Janik // Przegląd Edukacyjny. - 2007, nr 1, s. 19-20
26. MODELE współpracy bibliotek szkolnych i pedagogicznych na rzecz edukacji ustawicznej nauczycieli bibliotekarzy / Hanna Langer, Agnieszka Bajor // Chowanna. - [R. 52], Tom jubileuszowy (2009), s. 111-126
27. NOWE regulacje prawne dotyczące bibliotek pedagogicznych / Lucjan Biliński // Bibliotekarz. - 2003, nr 9, s. 39-40
28. O CZYTELNICTWIE na seminarium bibliotek pedagogicznych / Katarzyna Rossienik // Poradnik Bibliotekarza. - 2003, nr 2, s.18-19
29. PEDAGOGICZNE biblioteki również wymagają zmiany / Jarosław Kordziński // Gazeta Szkolna. - 2009, nr 23/24, s. 8
30. PEDAGOGIZACJA rodziców zadaniem bibliotek szkolnych i pedagogicznych / Lidia Marzec // Biblioteka w Szkole. - 2011, nr 2, s. 5-6
31. POCZĄTKI nie muszą być trudne : student w bibliotece pedagogicznej / Małgorzata Siedlecka // Przegląd Edukacyjny. - 2004, nr 1, s. 17-18

32. PROMOCJA biblioteki pedagogicznej - współpraca ze środowiskiem / Halina Rygiel // *Poradnik Bibliotekarza*. - 2005, nr 10, s. 21-22
33. SZCZEGÓLNY status prawny bibliotek pedagogicznych / Rafał Golat // *Poradnik Bibliotekarza*. - 2006, nr 11, s. 12-14
34. WOJEWÓDZKIE biblioteki pedagogiczne integrują się : konferencja dyrektorów wojewódzkich bibliotek pedagogicznych / Jadwiga Chruścińska // *Poradnik Bibliotekarza*. - 2003, nr 2, s. 19-20
35. WSPOMAGANIE szkół przez biblioteki pedagogiczne : projektowane zmiany / Dariusz Skrzyński // *Biblioteka w Szkole*. - 2012, nr 11, s. 12-13
36. WSPÓŁCZESNE aspekty funkcjonowania bibliotek szkolnych i pedagogicznych w dydaktyce i wychowaniu : problemy badawcze / Marcin Drzewiecki // *Przegląd Biblioteczny*. - 2006, z. 3, s. 297-301
37. WSPÓŁPRACA bibliotek szkolnych z filialną biblioteką pedagogiczną / Agnieszka Jankowska // *Biblioteka w Szkole*. - 2008, nr 6, s. 5
38. WSPÓŁPRACA biblioteki pedagogicznej z bibliotekami szkolnymi / Bożena Jamorska // *Biblioteka w Szkole*. - 2009, nr 3, s. 8
39. WSPÓŁPRACA biblioteki pedagogicznej z bibliotekami szkolnymi / Bożena Lewandowska // *Biblioteka w Szkole*. - 2010, nr 2, s. 8-9
40. WSPÓŁPRACA biblioteki ze środowiskiem lokalnym / Kamila Jakubczyk // *Poradnik Bibliotekarza*. - 2010, nr 10, s. 30-32
41. WSPÓŁPRACA pilnie poszukiwana [zapis dyskusji na temat możliwości współpracy bibliotek szkolnych, publicznych i pedagogicznych] / [Jacek Wojnarowski i in.] // *Biblioteka w Szkole*. - 2009, nr 11, s. 5-17

Zbiory biblioteczne oraz działalność informacyjna w bibliotekach pedagogicznych

1. BAZY i systemy edukacyjne polskich bibliotek pedagogicznych : nowa forma usług bibliotecznych / Agata Walczak-Niewiadomska // *W: ELEKTRONICZNY wizerunek biblioteki / pod red. Mai Wojciechowskiej*. - Gdańsk : Ateneum - Szkoła Wyższa, 2008. - S. 171-182
2. BIBLIOTEKA pedagogiczna centrum edukacji medialnej - marzenia a rzeczywistość / Agnieszka Pietryka // *Poradnik Bibliotekarza*. - 2004, nr 9, s. 11-12
3. EDUKACJA - baza bibliograficzna artykułów z czasopism / Urszula Tobolska // *Poradnik Bibliotekarza*. - 2013, nr 1, s. 38-42
4. GROMADZENIE zbiorów w bibliotece pedagogicznej: teoria i praktyka / Renata Zwierzyńska // *Bibliotekarz*. - 2002, nr 2, s.15-16
5. GROMADZENIE zbiorów w bibliotekach pedagogicznych - wyniki ankiety / Mirosława Ciesielska // *Bibliotekarz*. - 2003, nr 7-8, s. 27-30
6. METODYKA postępowania z publikacjami nie pochodzącymi z zakupu / Grażyna Ruta-Balińska // *Poradnik Bibliotekarza*. - 2006, nr 10, s. 33-35
7. MULTIMEDIAŁNA Biblioteka Pedagogiczna / Joanna Laszkowska // *Komputer w Szkole*. - 2001, nr 5/6, s. 87-98
8. POLSKIE księgozbiory pedagogiczne w województwie śląskim w latach 1922-1939 / Małgorzata Gwadera. - Katowice : Uniwersytet Śląski, 2005. - 164 s. :

- tab. ; 24 cm. - (Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach ; nr 2287). - ISBN 83-226-1382-2
9. POLSKIE księgozbiory pedagogiczne w województwie śląskim w latach 1922-1939 : stan badań / Małgorzata Olszówka // W: *Studia bibliologiczne*. - Katowice : Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego, 2001. - (Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego ; nr 1978). - T.13 : Biblioteki - prasa - silesiana / pod red. Ireny Sochy. - S.106-111
10. TWORZENIE języka haseł przedmiotowych w wojewódzkich bibliotekach pedagogicznych : strategie działania / Wanda Klenczon // *Poradnik Bibliotekarza*. - 2003, nr 2, s. 6-8

*Opracowała mgr Katarzyna Herich – nauczyciel bibliotekarz
Wydział Informacji Bibliograficznej, PBW w Katowicach.*

Z RELACJI UCZESTNIKA

Bogna Koziół*Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach***NOWA ROLA BIBLIOTEK PEDAGOGICZNYCH – WSPOMAGANIE SZKÓŁ
W ZAKRESIE TIK
KOMUNIKAT Z SEMINARIUM**

W dniach 19-20 września 2013 roku w ośrodku szkoleniowym ORE w Sulejówku odbyło się seminarium *Nowa rola bibliotek pedagogicznych – wspomaganie szkół w zakresie TIK*. W spotkaniu uczestniczyli nauczyciele bibliotekarze z różnych części Polski.

W Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 28 lutego 2013 roku w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych (Dz. U. 2013 nr 0, poz. 369) publicznej bibliotece pedagogicznej, obok tradycyjnych działań, takich, jak: gromadzenie, opracowanie, ochrona, przechowywanie i udostępnianie zbiorów, wyznaczono zupełnie nowe zadania. Chodzi tu o organizowanie i prowadzenie wspomaganie szkół i placówek w realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, w tym w wykorzystywaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych (§ 2, pkt. 2 przytoczonego wyżej rozporządzenia). Zadania związane ze wspomaganie biblioteki pedagogiczne mogą realizować dobrowolnie do 31 grudnia 2015 roku, a po tej dacie – obligatoryjnie.

Zakres wspomaganie wyznaczają przemiany, które następują w szkolnictwie. Są to przede wszystkim zmiany w zakresie:

- modelu lekcji,
- roli nauczyciela,
- środowiska uczenia się,
- form zajęć.

Kompletny obszar tych zmian określa *Strategia wyprzedzająca*, czyli przejście od słuchania do dyskusji. W celu ich lepszego zrozumienia oraz skutecznego włączenia się w te zmiany poprzez wspomaganie, trzeba poznać jej założenia. Należą do nich:

1. **Aktywacja** – uczniowie zapoznają się z tematami lekcji na cały rok szkolny oraz z założeniami metody. W procesie nauki osoba ucząca (nauczyciel) wskazuje nauczającym (uczniom) zakres materiału i źródła, w których mają szukać informacji.

2. **Przetwarzanie** – odbywa się poza salą lekcyjną (klasą) na platformie edukacyjnej. Tutaj uczniowie uzupełniają portfolio (tzn. elektroniczne zeszyty) i konstruują swoją wiedzę (uczą się). Na tym etapie nauczyciel sprawdza ich prace, inspiruje i zachęca do dalszej nauki (nie może się biernie przyglądać).
3. **Systematyzacja** – uczniowie zadają pytania – nauczyciel odpowiada (zamiana tradycyjnych ról i miejsc). Następnie rozwiązują test kontrolny, przygotowany przez nauczyciela, biorą czynny udział w dyskusji, wykonują dodatkowe zadania i eksperymenty.
4. **Ewaluacja i ocenianie** – na tym etapie uczniowie sami oceniają, czego się nauczyli, a co wymaga jeszcze poprawy. Ewaluacja ma ukształtować w nich przekonanie o tym, że sami są odpowiedzialni za poziom swojej wiedzy.

Powyższe zmiany i ich skuteczność zależą zarówno od uczniów, jak i nauczycieli. Ze strony uczniów wymagane jest posiadanie własnych narzędzi (tablety, laptopy itp. – zasada BYOD – z ang. przynieś swoje własne urządzenie) oraz odpowiednie nastawienie (poświęcenie czasu poza szkołą na przygotowanie się do lekcji). W przypadku nauczycieli sprawa jest znacznie trudniejsza, gdyż wykracza poza ich tradycyjne przygotowanie dydaktyczne. Znajomość technologii informacyjno-komunikacyjnej (TIK) jest potrzebna na każdym etapie kształcenia, ponieważ następuje cyfryzacja dydaktyki szkolnej. Dotyczy to nie tylko metod, ale i zasobów. Wspomaganie szkół i nauczycieli w zakresie TIK wymaga jej dobrej znajomości oraz umiejętnego inspirowania praktykujących dydaktyków przez nauczycieli bibliotekarzy bibliotek pedagogicznych.

*Mgr Bogna Koziol – nauczyciel bibliotekarz,
kierownik Czytelni, PBW w Katowicach.*

BIBLIOTEKA POLECA

Anna Marcol*Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach***POLECAMY NAUCZYCIELOM I BIBLIOTEKARZOM**

NLP dla nauczycieli : szkoła efektywnego nauczania = NLP for Teachers : how to be a Highly Effective Teacher / Richard Churches, Roger Terry ; [tł. Bogusław Solecki]. - Gliwice : Helion, cop. 2010. - 281, [3] s. : il. ; 24 cm. - Na okł. i s. tyt. : Podręcznik dla nauczycieli, wykładowców, pedagogów i trenerów. - Bibliogr. s. [267]-278. - ISBN 978-83-246-1757-9

Sygn. 166763 (Wypożyczalnia)

Nie wszyscy nauczyciele posiadają wrodzoną umiejętność efektywnego nauczania. Richard Churches i Roger Terry przekonują, że zdobywania zainteresowania słuchaczy oraz przekazywania wiedzy w interesujący i skuteczny sposób można się nauczyć. Zdaniem autorów, efektywne przekazywanie informacji wiąże się bezpośrednio z umiejętnością kierowania swoimi zachowaniami i wewnętrznymi reakcjami. Pozytywne nastawienie i dobry nastrój pozwalają nauczycielom na stworzenie przyjaznej atmosfery podczas lekcji oraz rozładowanie napięcia w sytuacji kryzysowej.

Narzędziem, które umożliwia rozwijanie umiejętności komunikacyjnych, jest NLP (programowanie neurolingwistyczne). Na łamach publikacji pokazano, w jaki sposób wykorzystywać tę technikę do: efektywnego przekazywania wiedzy, wywierania wpływu na uczniów, budowania wzajemnego zrozumienia, kontrolowania własnych uczuć i emocji, osiągania wyznaczonych celów oraz wzbogacania życia zawodowego i osobistego.

Książka zawiera wiele praktycznych ćwiczeń, odnoszących się do praktyki szkolnej oraz obszerny wykaz literatury przedmiotu.

Asertywność w bibliotece : jak odkryć siłę swojej profesji? : poradnik / Lidia Teresa Nowak. - Warszawa : Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, 2012. - 175, [1] s. ; 21 cm. - (Biblioteczka Poradnika Bibliotekarza ; nr 17). - Bibliogr. s. 171-175. - ISBN 978-83-61464-47-1

Sygn. 169640 (Wypożyczalnia), K XVI-6/17 d (Czytelnia)

Książka *Asertywność w bibliotece*, autorstwa Lidii Teresy Nowak, to pierwsza tego typu publikacja dla polskich bibliotekarzy. Jej celem jest pokazanie, w jaki sposób można świadomie kształtować swoje relacje w miejscu pracy oraz zachęcać do kreatywnych działań, związanych z podnoszeniem prestiżu zawodu i roli bibliotek w środowiskach lokalnych. Autorka, z zawodu psycholog, od wielu lat współpracuje z bibliotekarzami. W swojej książce wykazała się głęboką znajomością przemian, które zaszły w polskim bibliotekarstwie i osobowości bibliotekarzy. Na jej łamach odniosła się do asertywności w kontekście politycznym, kulturowym i społecznym, stereotypów dotyczących zawodu bibliotekarza, asertywnego zarządzania i mobbingu.

Publikacja zawiera porady, wskazówki i przykłady zaczerpnięte z praktyki bibliotekarskiej, testy psychologiczne oraz wykaz przydatnej literatury.

Prawo autorskie w pracy bibliotekarza / Bolesław Howorka. - Warszawa : Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, 2012. - 375, [1] s. ; 24 cm. - (Nauka, Dydaktyka, Praktyka ; 131). - Bibliogr. s. 283-285. - ISBN 978-83-61464-73-0

Sygn. 168558, 168559 (Wypożyczalnia), IB V-4/131 b (Czytelnia)

W praktyce bibliotecznej niezbędna jest znajomość i właściwa interpretacja podstawowych przepisów związanych z ochroną własności intelektualnej. *Prawo autorskie w pracy bibliotekarza* stanowi kompletne i aktualne kompendium wiedzy z tego zakresu. Ten obszerny tom został opracowany przez Bolesława Howorkę, autora licznych publikacji na temat prawa bibliotecznego, wieloletniego dyrektora Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Poznaniu, radcę prawnego i bibliotekarza dyplomowanego.

Pierwsze rozdziały wprowadzają czytelnika w genezę prawa autorskiego, przepisy unijne oraz przepisy o kosztach uzyskania przychodów. W następnych rozdziałach omówiono kolejne artykuły *Ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych*, którą dołączono obok *Aktu paryskiego konwencji berneńskiej o ochronie dzieł literackich i artystycznych sporządzonego w Paryżu dnia 24 lipca 1971 r.* oraz *Dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym*.

Opracowała **dr Anna Marcol** – nauczyciel bibliotekarz,
PBW w Katowicach.

PEDAGOGICZNA BIBLIOTEKA WOJEWÓDZKA
im. Józefa Lompy

ul. kard. S. Wyszyńskiego 7, 40-132 Katowice
tel. 32 258-57-84, 32 258-38-38, fax 32 258-18-15
e-mail: biblioteka@pbw.katowice.pl

Godziny otwarcia:

WYPOŻYCZALNIA

poniedziałek – piątek 9.00 – 19.00
sobota 8.00 – 14.00

CZYTELNIA

poniedziałek – piątek 8.00 – 19.00
sobota 8.00 – 14.00

PRACOWNIA KOMPUTEROWA

poniedziałek, czwartek, piątek 9.00 – 15.00
wtorek, środa 9.00 – 18.30

WYDZIAŁ ZBIORÓW SPECJALNYCH
– ZBIORY AUDIOWIZUALNE

poniedziałek, środa, piątek 8.00 – 14.30
wtorek, czwartek 10.00 – 17.00

WYDZIAŁ INFORMACJI BIBLIOGRAFICZNEJ

poniedziałek – piątek 8.00 – 15.00

WYDZIAŁ INSTRUKTAŻOWO-METODYCZNY
EDUKACJI REGIONALNEJ

poniedziałek – piątek 8.00 – 15.00

**Konferencja „Człowiek potrzebuje korzeni i skrzydeł.
Region w zmysłach”**

Fot. K. Czapla-Durska